

De rol van de vrijwilliger in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking

E. Venema, MSc.

Prof. Dr. C. Vlaskamp

Prof. Dr. S. Otten

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	6
1. Inventarisatie vrijwilligers	9
1.1 Methode	9
1.2 Resultaten	10
2. Visie begeleiders	12
2.1 Methode	12
2.2 Resultaten	13
3. Visie en kenmerken vrijwilligers	20
3.1 Methode	20
3.2 Resultaten	21
4. Expert meeting	30
4.1 Methode	30
4.2 Resultaten	31
5. Algehele conclusies	35
6. Praktische implicaties	38
Literatuurlijst	39
Bijlagen	40

Samenvatting

In de toekomst worden vrijwilligers steeds belangrijker. Dit komt onder meer door de veranderde wetgeving, waardoor er ook in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking meer vrijwilligers nodig zijn. Maar hoe het vrijwilligerswerk er op dit moment uit ziet weten we niet en ook is niet bekend hoe betrokkenen denken over de inhoud en omvang van de taken die uitgevoerd kunnen worden. Rijksuniversiteit Groningen heeft in samenwerking met Talant daarom onderzoek gedaan naar het vrijwilligerswerk in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking. Hierin stond de volgende vraag centraal: Wat is de rol van vrijwilligers binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren binnen het vrijwilligerswerk? Bij het beantwoorden van deze vraag is specifiek gekeken naar de manier waarop vrijwilligers een rol kunnen hebben in het bevorderen van de sociale integratie van cliënten.

Het onderzoek is uitgevoerd bij Talant en aan het onderzoek hebben drie verschillende type locaties meegewerkt: een instellingsterrein, een wijk met 'omgekeerde integratie' en een reguliere woonwijk.

Het onderzoek bestond uit vier delen. Allereerst is er een *inventarisatie* gedaan van het aantal vrijwilligers op de drie locaties en het aantal uren vrijwilligerswerk wat zij doen. Op de betrokken locaties zijn 240 reguliere vrijwilligers, 23 cliënt vrijwilligers en 11 verwant vrijwilligers. Deze vrijwilligers zijn verhoudingsgewijs evenredig verdeeld over de drie locaties. Alleen cliënt vrijwilligers zijn met name aanwezig in de omgekeerde integratiewijk. De locatie waar vrijwilligerswerk wordt gedaan blijkt bepalend te zijn voor het aantal uren vrijwilligerswerk dat uitgevoerd wordt, waarbij er in de omgekeerde integratiewijk het meeste vrijwilligerswerk wordt gedaan (gemiddeld 14.83 uur per maand) en op het instellingsterrein het minst (gemiddeld 4.55 uur per maand). De vrijwilligers die individuele activiteiten doen blijken niet gelijk verdeeld te zijn over de verschillende doelgroepen. Voor cliënten met een matig verstandelijke beperking en met een ernstig meervoudige beperking zijn meer vrijwilligers beschikbaar dan voor de andere groepen cliënten. In het aantal uren vrijwilligerswerk worden geen verschillen gevonden tussen de doelgroepen. Groepsactiviteiten doen vrijwilligers met name bij personen met een licht en matige verstandelijke beperking.

Ten tweede is de *visie van begeleiders* op het vrijwilligerswerk onderzocht. Er is een vragenlijst afgenomen bij begeleiders die werkzaam zijn op één van de drie locaties. Aan hen is gevraagd welke taken geschikt zijn om vrijwilligers uit te laten voeren en welke voorwaarden noodzakelijk zijn voor vrijwilligers. Uit het onderzoek komt naar voren dat binnenhuisactiviteiten voornamelijk geschikt zijn als taken voor vrijwilligers. Activiteiten buitenshuis kunnen volgens de respondenten het beste gedaan worden door verwanten als vrijwilliger. Cliënten zijn volgens de begeleiders over het algemeen niet geschikt als vrijwilliger bij andere cliënten. Daarnaast vinden begeleiders dat er voorwaarden gesteld moeten worden aan vrijwilligers. Vrijwilligers moeten openstaan voor advies, zich houden aan afspraken, betrouwbaar en geduldig zijn, affiniteit hebben met de doelgroep en geen agressie vertonen. Opvallend is dat zowel in de taken als in de voorwaarden er weinig verschillen worden gevonden tussen de doelgroepen waarvoor geworven wordt. Tenslotte is de mening van begeleiders onderzocht over het vrijwilligerswerk in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en het begeleiden van vrijwilligers. Begeleiders blijken positief te zijn over het vrijwilligerswerk en zien het ook niet als een bedreiging voor hun baan. Wel ervaren begeleiders belemmeringen in het begeleiden van de vrijwilligers. Ze hebben te weinig tijd om de vrijwilligers te begeleiden, ze missen handvatten over hoe ze de vrijwilligers moeten begeleiden en ze weten niet

wat de organisatie van hen verwacht. Bovendien worden ze door hun teamleider niet voldoende gestimuleerd en zijn er geen of niet voldoende afspraken binnen de teams gemaakt over het vrijwilligerswerk.

Als derde onderdeel van het onderzoek zijn de *visie en kenmerken van vrijwilligers* onderzocht. Door middel van een vragenlijst is in kaart gebracht wat de demografische kenmerken zijn van de vrijwilligers op de drie locaties, wat hun motivatie is en wat hun taken zijn. Daarnaast is hen gevraagd wat hun ervaringen zijn met betrekking tot het vrijwilligerswerk dat ze doen. De vrijwilligers blijken vrij homogeen van samenstelling: vooral vrouwen die geen betaalde baan hebben of gepensioneerd zijn. Kenmerk van deze groep is dat ze langdurig vrijwilligerswerk doen, vanuit altruïstische motieven. De taken die ze uitvoeren zijn met name sportieve activiteiten zoals wandelen en zwemmen, activiteiten binnenshuis zoals knutselen en spelletje doen, en met de cliënt naar de kerk gaan. De vrijwilligers zijn tevreden over zowel het vrijwilligerswerk in het algemeen als over de waardering door de begeleiders en de organisatie. Over de communicatie met de begeleiders en organisatie zijn ze enigszins tevreden. Er zouden verbeteringen kunnen plaatsvinden in de informatieverschaffing, communicatie, waardering en betrokkenheid. Deze aspecten worden bovendien ook genoemd als voorwaarden voor het blijven doen van vrijwilligerswerk. Van alle vrijwilligers heeft twintig procent van de vrijwilligers wel eens overwogen om te stoppen met vrijwilligerswerk. De meest genoemde redenen waren de slechte samenwerking met begeleiders en de eigen gezondheid en/of leeftijd.

Het laatste onderdeel was een *expertmeeting* waarbij deelnemers uit het management, professionals, verwanten en vrijwilligers hebben gediscussieerd over de context waarbinnen het vrijwilligerswerk zo optimaal mogelijk kan worden uitgevoerd. Daarnaast werd specifiek aandacht besteed aan sociale integratie, en aan de werving van nieuwe vrijwilligers. Uit de expertmeeting komt duidelijk naar voren dat vrijwilligers belangrijk gevonden worden in zorg voor personen met een verstandelijke beperking. Ze zouden een duidelijke positie moeten krijgen in de organisatie. Met name waardering, communicatie en informatieverschaffing zijn belangrijke onderwerpen. De begeleider blijkt een belangrijke rol te spelen in het vrijwilligerswerk, onder andere bij de werving van vrijwilligers. Echter, niet alle begeleiders lijken zich bewust te zijn van hun rol hierin of ze missen handvatten over hoe ze met vrijwilligers om moeten gaan. Daarnaast komt duidelijk naar voren dat vrijwilligerswerk maatwerk is. Op voorhand hoeft geen enkele vrijwilliger uitgesloten hoeft te worden. Er moet echter per persoon met een verstandelijke beperking gekeken worden wat voor type vrijwilliger er bij past en welke activiteiten er ondernomen kunnen worden. Het bevorderen van de sociale integratie is een belangrijk aspect in het beleid van de organisatie. Daarentegen is de algemene houding dat dit niet bij elk persoon met een verstandelijke beperking toegevoegde waarde heeft of mogelijk is. Vrijwilligers zouden bij de cliënten waarbij het mogelijk is, wel een belangrijke rol kunnen vervullen in het bevorderen van de sociale integratie.

Naar aanleiding van het onderzoek zijn er *enkele aanbevelingen voor de praktijk*. Allereerst is het belangrijk dat de organisatie meer aandacht besteed aan de rol van de vrijwilligers en dat ze duidelijk maakt wat haar visie is op het vrijwilligerswerk. Dit betekent dat helder is voor begeleiders of en wanneer zij vrijwilligers kunnen inschakelen, en dat er duidelijkheid is over werving en inzet van nieuwe groepen vrijwilligers, zoals cliënt vrijwilligers en verwant vrijwilligers. Ook moet duidelijk zijn hoe deze potentiële groepen vrijwilligers het beste geworven en ingezet kunnen worden. Daarnaast zou de organisatie duidelijk moeten maken wat hun beleid is met betrekking tot de rol van vrijwilligers in het bevorderen van de sociale integratie. Ook zou er een intakeformat ontwikkeld

moeten worden waarmee er snel een goede match gevonden wordt tussen de vrijwilliger en de cliënt. Bovendien is het belangrijk dat er meer aandacht besteed wordt aan de rol van begeleiders. Zij zijn de spil in het vrijwilligerswerk, maar ze zijn zich er niet altijd bewust van of missen handvatten over hoe ze er mee om moeten gaan. Tenslotte zou de organisatie kunnen bijhouden welke successen er zijn en welke vrijwilligersrelaties niet goed verlopen. Meer inzicht in de succes- en faalfactoren is van belang voor alle betrokkenen: begeleiders, ouders, vrijwilligers én vooral de cliënt.

Inleiding

Op 1 januari 2015 is de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) veranderd. De personen met een verstandelijke beperking die een grote ondersteuningsbehoefte hebben, vallen nu onder een aanpaste wet met de huidige naam Wet Langdurige Zorg (Wet LZ) (Van Rijn, 2013). De overige personen met een verstandelijke beperking vallen onder de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO). In beide wetten staat dat het streven van de overheid is om de zorg, indien mogelijk, zoveel mogelijk thuis te laten uitvoeren. Ook verwacht de overheid meer inzet van de verwanten en van de samenleving (Van Rijn, 2013a). Personen met een verstandelijke beperking zullen meer een beroep moeten doen op hun sociaal netwerk als zij ondersteuning nodig hebben (De Boer & De Klerk, 2013) waardoor verwanten en vrijwilligers een grotere rol gaan spelen. Tot nu toe is onduidelijk wat deze rolverandering moet gaan inhouden.

De groep vrijwilligers in de zorg is bovendien aan het afnemen. Dit komt omdat vrouwen tegenwoordig steeds vaker en meer buitenshuis werken waardoor ze minder tijd overhouden voor vrijwilligerswerk en door de vergrijzing binnen de bestaande groep vrijwilligers (Scholten, 2011). Jonge mensen lijken minder vaak en minder lang vrijwilligerswerk te willen gaan doen (Scholten, 2011). Dit zal grote gevolgen hebben voor organisaties binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking.

Door onder ander deze veranderingen en door de stelselherzieningen zijn er de komende jaren duidelijk meer vrijwilligers nodig binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking. Naar vrijwilligerswerk binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking is weinig onderzoek gedaan. Het is tot op heden vrijwel onbekend wat vrijwilligers bij deze doelgroepen aan taken en activiteiten doen. Ook is niet duidelijk wat voor taken zij mogelijk in te toekomst erbij gaan krijgen. Naast de onduidelijkheid over de werkzaamheden van de vrijwilligers, is het tevens onbekend wie nu de vrijwilliger is in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking. Mogelijk is het een speciale groep die vrijwilligerswerk wil doen bij deze doelgroep. De groep personen met een verstandelijke beperking is heterogeen in hun beperkingen en problematiek en dat vraagt mogelijk zelfs om verschillende 'typen' vrijwilligers. De ernst van de beperking speelt hierbij o.a. een rol. Met name het werven van vrijwilligers voor personen met een (zeer) ernstige verstandelijke en meervoudige beperkingen of voor personen met een verstandelijke beperking en (ernstige) gedragsproblematiek, is niet eenvoudig. Van vrijwilligers wordt in die gevallen verwacht dat ze een langer durende verbintenis aangaan met deze groep mensen. Het neemt immers veel tijd in beslag om deze mensen goed te leren kennen en er goed mee te leren omgaan. Om meer vrijwilligers te werven zal er ook onderzocht moeten worden of nieuwe typen vrijwilligers geschikt zijn binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking (bv. geleide vrijwilliger).

Naast de ernst van verstandelijke beperking en/of mate van gedragsproblematiek en de kenmerken en motivatie van de vrijwilligers, kunnen ook omgevingsfactoren invloed hebben op het vrijwilligerswerk, en op de periode waarbinnen mensen bereid zijn om als vrijwilliger te werken. Mogelijk speelt het een rol in welke omgeving de personen met een verstandelijke beperking wonen. Hierbij kan onderscheid gemaakt worden tussen een gesloten instellingsterrein, woningen in een reguliere woonwijk of dorp en woningen in een wijk met omgekeerde integratie.

Binnen alle typen vrijwilligers zijn er twee groepen vrijwilligers te onderscheiden :1. vrijwilligers die geen persoonlijke relatie hebben met de zorgvrager voorafgaand aan het vrijwilligerswerk

(Jegermalm & Jeppsson Grassman, 2013) en 2. Verwanten-als-vrijwilliger. Onder de eerste groep verstaan wij naast de reguliere vrijwilligers ook cliënten die taken doen met en voor mede-clieënten waarmee zij tevoren geen persoonlijke relatie hebben, zoals cliënten met een lichte of matige verstandelijke beperking die (structureel) meehelpen bij het duwen van rolstoelen van cliënten met motorische beperkingen voor een wandeling. Daarnaast zijn er verwanten die tevens vrijwilliger zijn. Verwanten richten zich veelal primair op hun eigen familielid, waarbij ze zorgtaken overnemen van de begeleiders (Devilee, 2008). Naast het vervullen van rollen voor hun eigen familielid, zijn er ook verwanten die binnen de woning waar hun familielid woont als vrijwilliger taken uitvoeren ten behoeve van allen die daar wonen, zoals helpen bij eten koken, helpen bij groepsactiviteiten enzovoort. In het vervolg wordt met vrijwilligers beide groepen bedoeld.

Het huidige onderzoek is onderdeel van een groter onderzoek naar de (sociale) integratie van personen met een verstandelijke beperking. Het voorgaande (sub)onderzoek richtte zich op de rol van de begeleiders. Hieruit kwam naar voren dat zij voor een belangrijke mate bepalen of een cliënt mogelijkheden krijgt om sociale contacten aan te gaan buiten de voorziening. Sociale contacten zijn een voorwaarde voor de mogelijkheid tot sociale integratie. Echter door te weinig tijd, hoge werkdruk en bezuinigingen komen de begeleiders daar amper meer aan toe (Hermsen, Embregts, Hendriks & Frielink, 2011). De rol van de vrijwilligers in de sociale integratie van de cliënten wordt daarmee ook groter. Het is daarom noodzakelijk om onderzoek te verrichten naar het optimaliseren van het vrijwilligerswerk in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking.

Ondanks dat de overheid een grotere rol voor de vrijwilligers verwacht, is het ook nog onduidelijk welke taken vrijwilligers kunnen uitvoeren binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en aan welke voorwaarden zij moeten voldoen. De verwachting is dat met het toenemen van de ondersteuningsbehoefte van de cliënt de voorwaarden voor het vrijwilligerswerk belangrijker worden. Een voorbeeld van een voorwaarde is dat vrijwilligers in sommige gevallen kennis moeten hebben over epilepsie en weten hoe ze moeten handelen bij een insult. Ons inziens zijn zorgprofessionals degenen die het beste antwoord kunnen geven op de vraag welke taken vrijwilligers kunnen uitvoeren en welke voorwaarden daarbij van toepassing zijn. Zij hebben het beste zicht op wat er nu al gedaan wordt door vrijwilligers. Bovendien zien zij waar zij extra hulp kunnen gebruiken. Vandaar staan de professionals en hun perspectief op vrijwilligerswerk in meerdere onderdelen van dit onderzoek centraal.

In het onderzoek zal de volgende vraag beantwoord worden:

Wat is de rol van vrijwilligers binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren binnen het vrijwilligerswerk?

Hieruit vloeien de volgende deelvragen voort:

1. *Welke taken kunnen de vrijwilligers uitvoeren binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking volgens de professionals en aan welke voorwaarden moeten de vrijwilligers daarbij voldoen?*
2. *Wat zijn de kenmerken van de vrijwilligers in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en wat zijn hun ervaringen en voorwaarden met betrekking tot het vrijwilligerswerk?*

3. *Welke rol spelen omgevingsfactoren (gesloten instellingsterrein, woningen in een reguliere woonwijk en woningen in een wijk met omgekeerde integratie) in de ervaringen van vrijwilligers (o.a. bejegening, communicatie), in het aantal vrijwilligers en het aantal uren vrijwilligerswerk?*
4. *Welke rol spelen kenmerken van de personen met een verstandelijke beperking in het aantal vrijwilligers en het aantal uren vrijwilligerswerk?*
5. *Wat is de verwachte toekomstige rol van vrijwilligers binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en hoe verhoudt deze rol zich tot de huidige rol?*

Deelvraag 1 wordt beantwoord op basis van de resultaten van een vragenlijst voor begeleiders (zie paragraaf 2.2). Deelvraag 2 wordt beantwoord op basis van de resultaten van een vragenlijst afgenomen bij de vrijwilligers (zie paragraaf 3.2). De resultaten van een vragenlijst afgenomen bij vrijwilligers en de resultaten van de inventarisatie van het aantal vrijwilligers en het aantal uren vrijwilligerswerk vormen de basis van de beantwoording van de derde deelvraag (zie paragraaf 1.2 en 3.2). Deelvraag 4 wordt beantwoord door de resultaten van de inventarisatie van het aantal vrijwilligers en het aantal uren vrijwilligerswerk op de participerende locaties (zie paragraaf 1.2). Tenslotte wordt de vijfde deelvraag beantwoord op basis van de resultaten van een expertmeeting (zie paragraaf 4.2).

In hoofdstuk 1 zal de inventarisatie van het aantal vrijwilligers besproken worden. In hoofdstuk 2 komt de visie van begeleiders aan bod en in hoofdstuk 3 worden de visie en kenmerken van vrijwilligers besproken. Hoofdstuk 4 gaat over de expertmeeting. Tenslotte wordt in hoofdstuk 5 antwoord gegeven op de onderzoeksvragen en daarna volgen de praktische implicaties in hoofdstuk 6.

1. Inventarisatie vrijwilligers

1.1 Methode

Participanten en setting

Er zijn drie verschillende type locaties betrokken geweest bij het onderzoek, namelijk een instellingsterrein, een wijk met omgekeerde integratie en een reguliere woonwijk of dorp. Op alle betrokken locaties is bij de begeleiders die op dat moment werkzaam waren, geïnventariseerd hoeveel vrijwilligers er waren, bij welke doelgroep ze het werk uitvoeren en hoeveel uren ze eraan besteden.

Om deze resultaten in een goede verhouding te zetten is voor de betrokken locaties berekend hoeveel personen er binnen elke ZZP zijn. In tabel 1 is per locatie weergegeven hoe de verdeling van cliënten is over de verschillende ZZPs. Een ZZP wordt bepaald aan de hand van de zorgbehoefte van de cliënt. Hierin spelen meerdere aspecten een rol, zoals mate van verstandelijke beperking, bijkomende beperkingen en bijkomende gedrags- en/of psychiatrische problematiek. Een ZZP is daardoor niet direct te koppelen aan een mate van verstandelijke beperking. Om toch de resultaten in de juiste verhoudingen weer te kunnen geven is een grove indeling gemaakt van de ZZPs in relatie tot de mate van verstandelijke beperking en de aanwezigheid van gedrags- en/of psychiatrische problematiek. Vijf doelgroepen zijn onderscheiden, namelijk licht verstandelijke beperking (LVB), matig verstandelijke beperking (MVB), ernstig verstandelijke beperking (EVB), ernstig meervoudige beperking (EMB) en verstandelijke beperking en gedrags- en/of psychiatrische problematiek (IBG).

Tabel 1. Verdeling ZZP en doelgroep per locatie.

Locatie	ZZP 2 en 3		ZZP 4		ZZP 5		ZZP 6 en 7		ZZP 8		Totaal
	<i>LVB</i>		<i>MVB</i>		<i>EVB</i>		<i>IBG</i>		<i>EMB</i>		
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Instellingsterrein	-	-	3	1.9	31	19.6	81	51.3	43	27.2	158
Omgekeerde integratie	-	-	2	1.6	19	14.7	87	67.4	21	16.3	129
Reguliere integratie	55	23.8	40	17.3	31	13.4	85	36.8	20	8.7	231
Totaal	55	10.6	45	8.7	81	15.6	253	48.8	84	16.2	518

Analyse

Voor het analyseren van het aantal vrijwilligers zijn percentages berekend. Verschillen tussen zowel de locatie en het aantal vrijwilligers als tussen doelgroep en het aantal vrijwilligers is geanalyseerd door middel van de Fisher's LSD test.

1.2 Resultaten

Type vrijwilliger

Momenteel zijn er op alle locaties met name reguliere vrijwilligers (tabel 2). Verwanten worden amper ingezet als vrijwilliger en cliënten zijn met name in de omgekeerde integratiewijk aan het werk als vrijwilliger.

Tabel 2. Aantal vrijwilligers per type vrijwilliger op alle locaties

Type vrijwilliger	Totaal	Instellingsterrein	Omgekeerde integratiewijk	Reguliere woonwijk
Reguliere vrijwilliger	240	72	52	116
Verwant als vrijwilliger	11	5	3	3
Client als vrijwilliger	23	3	14	6

Locatie

Tussen de locaties is weinig verschil in het aantal vrijwilligers mits er rekening gehouden wordt met de verdeling van het aantal cliënten op de locaties (tabel 3). Het betreft hier zowel de individuele vrijwilligers als de groepsvrijwilligers en de vrijwilligers die geen cliëntgebonden activiteiten doen, zoals klusjes en schoonmaakwerkzaamheden.

Tabel 3. Verdeling vrijwilligers per locatie

Locatie	Aantal cliënten	Aantal vrijwilligers	Percentage binnen groep	Percentage van totaal
Instellingsterrein	158	80	50.6	29.2
Omgekeerde integratie	129	69	53.5	25.2
Reguliere integratie	231	125	54.1	45.6

Wat betreft het aantal uren vrijwilligerswerk dat er door de vrijwilligers gedaan wordt, blijken significante verschillen te zijn tussen alle drie locaties, waarbij vrijwilligers in de wijk met omgekeerde integratie het meeste uren vrijwilligerswerk doen (gem=14.83; SD=17.21) en vrijwilligers op het instellingsterrein het minste uren (gem= 4.55;SD=7.76). In de reguliere woonwijk wordt gemiddeld 9.97 uur vrijwilligerswerk gedaan per maand (SD=14.82).

Doelgroep

Om een adequaat overzicht te geven van het aantal vrijwilligers per doelgroep, is er onderscheid gemaakt tussen individuele activiteiten en groepsactiviteiten. De reden is dat bij groepsactiviteiten vaak meerdere doelgroepen betrokken zijn wat een vertekend beeld kan geven.

Met betrekking tot de individuele activiteiten komt naar voren dat vrijwilligers met name betrokken zijn bij personen met een matige verstandelijke beperking en personen met een ernstig meervoudige beperking (tabel 4).

Tabel 4. Verdeling vrijwilligers over de doelgroepen die individuele activiteiten uitvoeren

Individuele activiteiten	Aantal cliënten	Aantal vrijwilligers	Percentage binnen groep
LVB	55	8	14.5
MVB	45	20	44.4
EVB	81	16	19.8
EMB	84	37	44.0
IBG	253	31	12.3

Wat betreft het aantal uren vrijwilligerswerk in de maand, zijn er geen significante verschillen gevonden tussen de doelgroepen. Alle doelgroepen samen genomen, doen vrijwilligers gemiddeld 4.62 uur vrijwilligerswerk in de maand (SD=5.04).

Vrijwilligers die groepsactiviteiten doen, hebben met name te maken met personen met een matige verstandelijke beperking en met een licht verstandelijke beperking (tabel 5). Echter ook bij personen met een ernstige verstandelijke beperking en bij personen met een ernstig meervoudige beperking zijn er veel vrijwilligers die groepsactiviteiten doen. De grote aantallen vrijwilligers zijn mogelijk te verklaren door het type activiteit. Een aantal grote activiteiten zoals de disco en de wandelclub, maar ook faciliteiten van de instelling zoals Passiflora en het ontmoetingscafé, hebben een grote groep vrijwilligers. Bij dergelijke activiteiten zijn bovendien vaak meerdere doelgroepen betrokken waardoor het totaal aantal vrijwilligers een vertekend beeld oplevert.

Tabel 5. Verdeling vrijwilligers over de doelgroepen die groepsactiviteiten uitvoeren

Groepsactiviteiten	Aantal cliënten	Aantal vrijwilligers	Percentage binnen groep
LVB	55	51	92.7
MVB	45	53	118
EVB	81	37	45.7
EMB	84	47	56.0
IBG	253	14	5.5

Doordat sommige vrijwilligers onder meerdere doelgroepen vallen, is het niet mogelijk om verschillen tussen de doelgroepen te meten met betrekking tot het aantal uren vrijwilligerswerk wat ze doen. Deze groep vrijwilligers samengenomen doen gemiddeld 9.50 uur vrijwilligerswerk in de maand (SD=10.35).

2. Visie begeleider

2.1 Methode

Participanten

Aan het onderzoek doen in totaal 894 begeleiders mee die werken op een instellingsterrein, in een bestaande woonwijk of dorp of in een wijk met omgekeerde integratie (tabel 6).

Tabel 6. Aantal participanten per locatie

Locatie	Totaal aantal begeleiders die benaderd zijn	Totaal aantal ingevulde vragenlijsten	Percentage binnen de groep
Instellingsterrein	250	69	27.6
Omgekeerde integratie	323	73	22.6
Reguliere integratie	321	93	29.0
Totaal	894	235	26.3

In totaal heeft 26.3 procent van de begeleiders de vragenlijst ingevuld. De begeleiders werkzaam in de wijk met omgekeerde integratie zijn enigszins ondervertegenwoordigd.

Instrument

Om in kaart te brengen welke taken op dit moment worden uitgevoerd door vrijwilligers is een inventarisatie gedaan bij alle betrokken locaties. Om ook zicht te krijgen op de taken die verder nog mogelijk zijn en of er voorwaarden verbonden zouden moeten zijn aan het doen van vrijwilligerswerk, zijn er semi-gestructureerde interviews gehouden met 15 begeleiders die werkzaam zijn op de drie verschillende locaties. Er is een verdeling gemaakt, zodat er per doelgroep drie begeleiders geïnterviewd zijn die bovendien gelijkmatig verdeeld waren over de drie type locaties.

Er is een gestructureerde digitale vragenlijst samengesteld, waarbij allereerst algemene vragen gesteld werden over kenmerken van de begeleider. Vervolgens werd de begeleider bij het invullen van de vragenlijst at random toegewezen aan een doelgroep waar de betreffende begeleider mee werkt. Over deze doelgroep vulde hij/zij de vragen over de taken en voorwaarden in. Voor het maken van de lijst met taken en voorwaarden zijn de antwoorden uit de inventarisatie als uit de interviews samengevoegd. De taken zijn onderverdeeld in sportieve taken, taken op locatie, uitjes en overige taken (zie bijlage 1). Op een vijf puntsschaal konden de begeleiders aangeven in hoeverre een taak geschikt was voor de betreffende doelgroep waar ze de lijst voor invulden, waarbij 1 stond voor 'helemaal niet geschikt' en 5 voor 'helemaal geschikt'. De lijst met taken vulden ze voor alle drie typen vrijwilligers in (reguliere vrijwilliger, cliënt en verwant). Vervolgens werden de voorwaarden weergegeven, die onderverdeeld waren in eigenschappen van de vrijwilliger, kennis en vaardigheden, overige voorwaarden vrijwilliger en organisatie. Eveneens konden ze op een vijf puntsschaal aangeven in hoeverre een voorwaarde bij de betreffende doelgroep noodzakelijk was. Hierbij stond 1

voor 'helemaal niet noodzakelijk' en 5 voor 'helemaal noodzakelijk'. Wederom vulden ze de lijst met voorwaarden in voor alle drie typen vrijwilligers. Vervolgens kregen ze de vraag om een cijfer tussen 1 en 10 te geven in hoeverre ze het vrijwilligerswerk bij Talant zouden aanbevelen, waarbij er een mogelijkheid was om verbeterpunten te geven. Daarop volgden vragen over het bespreken van vrijwilligerswerk tijdens werkoverleg en kregen ze acht stellingen over het begeleiden van de vrijwilligers. Ten slotte kregen ze acht stellingen over het vrijwilligerswerk bij personen met een verstandelijke beperking. Op een vijf puntsschaal kon worden aangegeven in hoeverre ze het met stelling eens zijn, waarbij 1 staat voor 'helemaal niet mee eens' en 5 voor 'helemaal mee eens'.

Procedure

Allereerst is bij alle betrokken locaties langsgegaan om te inventariseren hoeveel vrijwilligers er op elke locatie zijn en welke taken zij uitvoeren. Vervolgens zijn er vijftien interviews afgenomen bij begeleiders die werken op een instellingsterrein, in een wijk met omgekeerde integratie of in een bestaande woonwijk of dorp. Ten slotte hebben de begeleiders digitaal de vragenlijst toegestuurd gekregen op hun werkemailadres. Ze hebben een maand de tijd gehad om de vragenlijst in te vullen waarbij zij twee maal een reminder hebben ontvangen van de onderzoeker en één maal van de directeur.

Analyse

Voor alle taken en voorwaarden zijn de gemiddelden per doelgroep berekend. Vervolgens zijn de taken en voorwaarden in hiërarchische volgorde gezet van meest geschikt/meest noodzakelijk naar minst geschikt/minst noodzakelijk. Er wordt gekeken naar de tien meest geschikte taken en meest noodzakelijke voorwaarden per doelgroep en naar de tien minst geschikte taken en minst noodzakelijke voorwaarden.

Per stelling is een gemiddelde score berekend over de totale groep begeleiders en voor elk type locatie. Vervolgens zijn deze gemiddelden met elkaar vergeleken om significante verschillen te vinden tussen de locaties.

In hoeverre de begeleiders het vrijwilligerswerk aanbevelen is geanalyseerd door het gemiddelde te berekenen. De genoemde verbeterpunten zijn door middel van open coding geanalyseerd. Per verbeterpunt is was het onderwerp de code. Aan het eind zijn alle codes geïnventariseerd en zijn codes samengevoegd als ze een overkoepelend onderwerp hadden.

2.2 Resultaten

De participanten zijn at random toegewezen aan een doelgroep waar ze mee werken (tabel 7).

Tabel 7. Verdeling van participanten over de doelgroep waarvoor ze de vragenlijst hebben ingevuld.

Doelgroep	N	Percentage
LVB	40	17.0
MVB	43	18.3
EVB	36	15.3
EMB	52	22.1
IBG	64	27.2
Totaal	235	100

Taken en activiteiten

Algemeen beeld

Bij alle doelgroepen is een duidelijk verschil zichtbaar tussen de verschillende typen vrijwilligers. Volgens de begeleiders zouden bij alle taken en activiteiten de verwanten het meest geschikt zijn als vrijwilliger. Bijna alle taken zijn volgens de begeleiders geschikt voor reguliere vrijwilligers en voor verwanten. De genoemde taken zijn volgens de begeleiders niet of nauwelijks geschikt voor cliënten die als vrijwilliger werken.

De begeleiders die werken met personen met een verstandelijke beperking en gedrags- en/of psychiatrische problematiek hebben een andere mening over de taken en activiteiten. Zij vinden de genoemde taken alleen geschikt voor verwanten die als vrijwilliger werken. Een aantal taken en activiteiten zijn volgens hen wel enigszins geschikt voor reguliere vrijwilligers, namelijk sjoelen, bingoën en biljarten, knutselen en schilderen, muziek luisteren en televisie kijken, voorlezen, met water spelen, snoezelen, muziek maken en zingen, naar de optutclub, make-upclub of creacclub, huishoudelijke taken, klusjes en tuinwerkzaamheden, boodschappen doen en vervoer.

Meest en minst geschikte taken

Per type vrijwilliger is in kaart gebracht welke taken volgens de begeleiders het meest geschikt zijn en welke taken het minst geschikt zijn om door de betreffende vrijwilliger uit te laten voeren.

Reguliere vrijwilliger

In de top tien meest geschikte taken staan veel taken die voor (bijna) alle groepen geschikt bevonden wordt (bijlage 2). Het gaat hierbij om de volgende taken: muziek luisteren en tv kijken, knutselen en schilderen, koken en bakken, muziek maken en zingen en voorlezen. Zes taken staan bij drie van de vijf doelgroepen in de top 10, namelijk klusjes en tuinwerkzaamheden, met water spelen, sjoelen, bingo en biljart, koffie drinken, kerk en huishoudelijke taken.

In de top tien minst geschikte taken staan zes taken die bij (bijna) alle doelgroepen niet geschikt zijn volgens de begeleiders om uitgevoerd of begeleid te worden door reguliere vrijwilligers. Deze taken zijn: massage geven, verzorging, begeleiden naar de tandarts, dokter of ziekenhuis, paardrijden, voetballen en zwemmen. Twee taken zijn bij drie van de vijf doelgroepen het minst geschikt, namelijk kleding kopen en vissen.

Client als vrijwilliger

In de top tien meest geschikte taken staan wederom veel taken die bij (bijna) alle doelgroepen het meest geschikt zijn om uitgevoerd te worden door cliënten (bijlage 2). Het gaat hierbij om de volgende taken: muziek luisteren en televisie kijken, muziek maken en zingen, sjoelen, bingo en biljart, knutselen en schilderen, voorlezen, huishoudelijke taken en optutclub, make-upclub en creacclub. Twee taken worden bij drie van de vijf doelgroepen genoemd, namelijk klusjes en tuinwerkzaamheden en met water spelen.

In de top tien minst geschikte taken staan ook veel overeenkomstige taken bij alle doelgroepen, namelijk begeleiden naar tandarts, dokter en ziekenhuis, verzorging, paardrijden, vervoer, kleding kopen, massage geven en zwemmen. Vier taken zijn bij drie van de vijf doelgroepen het minst geschikt, namelijk fietsen, daguitstapjes, winkelen en naar de bioscoop, toneelavond en voetbalwedstrijd.

Verwanten als vrijwilliger

Taken die bij (bijna) alle doelgroepen het meest geschikt zijn, zijn koffie drinken, muziek maken en zingen, muziek luisteren en televisie kijken, naar de kerk, naar het tuincentrum en de bibliotheek en naar de kinderboerderij (bijlage 2). Bij drie van de vijf doelgroepen zijn ook de taken daguitstapjes en kleding kopen erg geschikt.

In de top tien minst geschikte taken worden door de begeleiders veel overeenkomstige taken genoemd per doelgroep. Het gaat hierbij om de volgende taken: massage geven, verzorging, koel- en schoonmaakmetingen, paardrijden, voetballen, computeren, het begeleiden naar de tandarts, dokter of ziekenhuis en zwemmen. Een taak die bij drie van de vijf doelgroepen wordt genoemd is vissen.

Sociale integratie

De helft van de taken in de vragenlijst waren taken die de sociale integratie zouden kunnen bevorderen. Hierbij gaat het om taken die mogelijkheden creëren voor contact. Voorbeelden hiervan zijn: in de tuin werken samen met de cliënt, fietsen, daguitstapjes, begeleiden naar de tandarts, dokter of ziekenhuis en vissen.

Uit de top tien meest en minst geschikte taken blijken deze taken met name voor te komen in de top tien minst geschikte taken (tabel 8). Het verschil is het kleinst bij de groep verwant als vrijwilliger. De verhouding tussen de sociale integratie bevorderende taken in de top 10 meest geschikte taken en de top tien minst geschikte taken is gemiddeld bij de reguliere vrijwilliger 1.8 – 6.2, bij de cliënt als vrijwilliger 1.0 – 6.8 en bij de verwant 5.4-5.4.

Tabel 8. Aantal sociale integratie bevorderende taken in de top tien meest en minst geschikte taken per doelgroep en per type vrijwilliger.

	LVB		MVB		EVB		EMB		IBG	
	meest	minst	meest	minst	meest	minst	meest	minst	Meest	minst
Reguliere vrijwilliger	2	4	2	5	1	7	2	7	0	8
Client als vrijwilliger	2	6	2	6	1	7	0	8	0	7
Verwant als vrijwilliger	8	4	4	5	6	6	5	6	4	6

Voorwaarden

Algemeen beeld

Bijna alle genoemde voorwaarden worden door de begeleiders van alle doelgroepen belangrijk gevonden. Bij alle doelgroepen, met uitzondering van de personen met een licht verstandelijke beperking en personen met een ernstige meervoudige beperking, zijn de meeste voorwaarden het belangrijkste voor reguliere vrijwilligers en het minst belangrijk voor cliënten als vrijwilliger. Bij personen met een licht verstandelijke beperking zijn de voorwaarden het belangrijkste voor de verwanten en daarop volgend voor de reguliere vrijwilligers en ten slotte de cliënten. Bij personen met een ernstige meervoudige beperking zijn de eigenschappen van de vrijwilliger bij elke type vrijwilliger ongeveer even belangrijk.

Meest en minst noodzakelijke voorwaarden

Reguliere vrijwilliger

In de top 10 meest noodzakelijke voorwaarden zijn veel overeenkomsten tussen de doelgroepen (bijlage 3). Acht voorwaarden zijn bij (bijna) alle doelgroepen het meest noodzakelijk: openstaan voor advies, zich houden aan afspraken, betrouwbaar zijn, verkeersveilig zijn, affiniteit hebben met de doelgroep, geduldig zijn, geen agressie vertonen en een Verklaring van Goed Gedrag. Bij drie van de doelgroepen is het belangrijk dat de vrijwilligers stevig in de schoenen staat.

In de top 10 minst noodzakelijke voorwaarden zijn eveneens veel voorwaarden die bij (bijna) alle doelgroepen worden genoemd, namelijk wekelijks komen, reanimatiecursus gedaan, er moet altijd een begeleider in de buurt zijn, verzorgend zijn, geld investeren in vrijwilligerswerk, EHBO, openstaan voor aanvullende scholing en geen epilepsie hebben. Bij drie van de doelgroepen wordt het als één van de minst noodzakelijke voorwaarden gezien dat de vrijwilligers basiskennis hebben over verstandelijke beperkingen en/of over psychiatrische stoornissen.

Client als vrijwilliger

In de top 10 meest noodzakelijke voorwaarden staan acht voorwaarden die bij (bijna) alle doelgroepen voorkomen: houdt zich aan afspraken, geen agressie vertonen, openstaan voor advies, verkeersveilig zijn, rustig in de omgang zijn, affiniteit met de doelgroep hebben, geduldig zijn en betrouwbaar zijn (bijlage 3).

In de top 10 minst noodzakelijke voorwaarden staan eveneens veel overeenkomsten tussen de doelgroepen. Negen voorwaarden zijn bij (bijna) alle doelgroepen het minst noodzakelijk: reanimatiecursus, EHBO, wekelijks komen, basiskennis hebben over verstandelijke beperkingen en/of psychiatrische stoornissen, openstaan voor aanvullende scholing, weten hoe te handelen, geld investeren in vrijwilligerswerk, bereid zijn om tijd te investeren in het contact en een Verklaring van Goed Gedrag.

Verwanten als vrijwilliger

In de top 10 meest noodzakelijke voorwaarden staan acht voorwaarden die bij (bijna) alle doelgroepen genoemd staan, namelijk geen agressie vertonen, openstaan voor advies, verkeersveilig zijn, betrouwbaar zijn, geduldig zijn, zich houden aan afspraken, affiniteit hebben met de doelgroep en zelfstandig zijn (bijlage 3). Bij drie doelgroepen is het erg noodzakelijk dat de verwant communicatief vaardig is en stevig in zijn of haar schoenen staat.

In de top 10 minst noodzakelijke voorwaarden staan wederom veel voorwaarden bij (bijna) alle doelgroepen: wekelijks komen, er moet altijd een begeleider in de buurt zijn, openstaan voor aanvullende scholing, reanimatiecursus, EHBO, geld investeren in vrijwilligerswerk, basiskennis hebben van verstandelijke beperkingen en/of psychiatrische stoornissen, Verklaring van Goed Gedrag en de taken mogen geen zware verantwoordelijkheid geven.

Mening begeleiders over vrijwilligerswerk in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking

De begeleider zijn vrij positief over het vrijwilligerswerk en zien de waarde hiervan in voor de cliënten, en ze verwachten deze attitude overwegend ook bij de verwanten (tabel 9, stellingen 1-4 en 8)). Op dit moment zien ze het vrijwilligerswerk niet als een bedreiging voor hun eigen baan. Over het zien van een vrijwilliger als een volwaardige collega hebben de begeleiders niet een duidelijk uitgesproken mening, maar ze zijn ook niet bang dat de vrijwilligers de leuke taken van hen zouden kunnen afpakken.

Tabel 9. Mening begeleiders over vrijwilligerswerk

Stelling	Gemiddelde	SD
1. Ik vind het belangrijk dat vrijwilligers activiteiten ondernemen met cliënten.	4.04	.98
2. Ik vind dat de inzet van vrijwilligers een positieve bijdrage levert aan het leven van de cliënt.	4.24	.90
3. Ik vind dat de inzet van vrijwilligers begeleiders ontlast van een aantal taken/werkzaamheden.	3.77	1.13
4. Ik vind dat de inzet van vrijwilligers een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van de zorg en ondersteuning.	3.97	.97
5. Ik zie de vrijwilliger als een volwaardige collega.	3.28	1.21
6. Ik zie de inzet van vrijwilligers als een bedreiging voor mijn eigen baan.	1.91	1.16
7. Ik vind dat vrijwilligers te veel de leuke activiteiten van begeleiders over nemen.	2.41	1.31
8. Ik denk dat verwanten van cliënten positief zijn over het inzetten van vrijwilligers.	3.72	.99

Begeleiden van vrijwilligers

Begeleiders weten niet goed wat er vanuit de organisatie van hen verwacht wordt met betrekking tot het vrijwilligerswerk en ze ervaren dat ze niet voldoende handvatten hebben gekregen om vrijwilligers adequaat te kunnen begeleiden (tabel 10). Daarentegen vinden ze dat ze wel voldoende kennis en vaardigheden hebben en zijn zij goed in staat om vrijwilligers te begeleiden. Het ontbreekt hen echter aan voldoende tijd. Ze voelen zich door hun teamleider niet gestimuleerd om vrijwilligers actief te betrekken bij de zorg aan de cliënten. In het team zou er meer aandacht besteed kunnen worden aan het vrijwilligerswerk en er zouden heldere afspraken gemaakt moeten worden over hoe de vrijwilligers ingezet kunnen worden. Momenteel wordt vrijwilligerswerk nooit of zelden besproken tijdens het werkoverleg (respectievelijk 38.0% en 43.3%). Hierover zijn de begeleiders enigszins ontevreden (gem=2.52 op een 5-puntsschaal; SD=1.16).

Tabel 10. Mening van begeleiders over het begeleiden van vrijwilligers

Stelling	Gemiddelde	SD
Ik weet wat vanuit de organisatie verwacht wordt van mij met betrekking tot vrijwilligerswerk.	2.91	1.17
Ik heb voldoende handvatten gekregen om vrijwilligers adequaat te kunnen begeleiden.	2.93	1.22
Ik heb voldoende kennis en vaardigheden om vrijwilligers te begeleiden.	3.98	.94
Ik ben in staat om vrijwilligers te begeleiden in hun werk.	4.12	.88
Ik heb voldoende tijd om vrijwilligers te begeleiden.	2.37	1.3
Mijn teamleider stimuleert mij om vrijwilligers actief te betrekken bij de zorg aan cliënten.	2.15	1.18
Ik vind dat in mijn team er meer aandacht besteed moet worden aan de inzet van vrijwilligers.	3.36	1.20
Binnen mijn team zijn heldere afspraken over hoe we vrijwilligers inzetten.	2.64	1.31

Aanbeveling vrijwilligerswerk en verbeterpunten

Over het algemeen zouden begeleiders het uitvoeren van vrijwilligerswerk binnen Talant aanbevelen bij anderen. Ze geven het een gemiddelde cijfer van 7.4. Desondanks noemt 61.7 procent van de begeleiders verbeterpunten voor het vrijwilligerswerk. Dit gaat met name over de organisatie (28.3%). In elke plaats zou er een vaste contactpersoon moeten komen zodat vrijwilligers weten waar ze terecht kunnen met vragen. Daarnaast vinden ze het belangrijk dat er meer openheid komt naar de vrijwilligers toe en dat er ook duidelijk beleid wordt geschreven over het vrijwilligerswerk. Voor zowel de vrijwilliger als de begeleider zou het duidelijk moeten zijn welke mogelijkheden er zijn, maar ook wat de grenzen zijn. Ook vinden de begeleiders dat de organisatie meer tijd en geld moet investeren in het vrijwilligerswerk. Vrijwilligerswerk is belangrijk en dat zou ook uitgedragen moeten worden. Daarnaast willen de begeleiders zelf meer tijd om vrijwilligers goed te kunnen begeleiden.

Van alle genoemde verbeterpunten heeft 15.2 procent betrekking op de begeleiding en ondersteuning van vrijwilligers. Dit wordt nu nog onvoldoende gedaan volgens de begeleiders. Ook zouden vrijwilligers meer betrokken moeten worden bij zaken rondom de cliënt en bij activiteiten van de locatie of organisatie. Daarnaast noemen een aantal begeleiders dat ook de houding van de begeleiders zelf soms verbeterd kan worden. Ze zouden er positiever tegenover moeten staan.

Wat betreft waardering zouden er ook verbeteringen doorgevoerd kunnen worden (14.5%). Begeleiders geven aan dat vrijwilligers niet altijd voldoende gewaardeerd worden en ze zich daardoor soms ook niet welkom voelen. Als idee wordt aangedragen om vrijwilligersbijeenkomsten te organiseren waar vrijwilligers ervaringen kunnen uitwisselen en waar leuke activiteiten worden georganiseerd.

De begeleiders vinden bovendien dat er meer aan werving gedaan zou mogen worden (13.8%). De organisatie zou meer de publiciteit mogen opzoeken en zorgen voor meer bekendheid over de organisatie maar ook over de doelgroep. Ze ervaren dat er vaak een verkeerd beeld is van de doelgroep waardoor personen niet vrijwilliger willen worden. De samenleving zou beter geïnformeerd moeten worden. Door meer vacatures te plaatsen en hier ook actief reclame voor te maken, verwachten ze bovendien dat er meer vrijwilligers zullen komen.

Ook zou het volgens de begeleiders een verbetering zijn als de huidige vrijwilligers en nieuwe vrijwilligers meer kennis hebben over de doelgroep (13.1%). Ze zouden de mogelijkheid moeten krijgen om scholing te krijgen over bepaalde onderwerpen.

Andere verbeterpunten zijn de communicatie en het contact (8.3%), verbeteringen bij de vrijwilligers (4.1%) en betere accommodatie en mobiliteit (1.4%).

3. Visie en kenmerken van vrijwilligers in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking

3.1 Methode

Participanten

Aan het onderzoek deden in totaal 238 vrijwilligers mee die vrijwilligerswerk doen op een instellingsterrein, in een woonwijk of dorp of in een wijk met omgekeerde integratie (tabel 11).

Tabel 11. Aantal participanten per locatie

Locatie	Totaal aantal vrijwilligers die benaderd zijn	Totaal aantal ingevulde vragenlijsten	Percentage
Instellingsterrein	84	44	42.4
Omgekeerde integratie	52	29	55.8
Reguliere integratie	92	44	47.8
Totaal	238	117	49.2

De cliënten die als vrijwilliger werken op de betrokken locaties waren geen participanten in het onderzoek. In totaal hebben 117 personen de vragenlijst ingevuld (49.2%).

Instrument

Er is een gestructureerde vragenlijst ontworpen waarbij er allereerst algemene vragen waren opgenomen over kenmerken van de vrijwilliger, zoals leeftijd, geslacht, opleidingsniveau (zie bijlage 4). Vervolgens waren er vragen over de locatie, frequentie en duur van het vrijwilligerswerk. Daarop volgden vragen over de taken en activiteiten die de vrijwilliger uitvoert en hun motivatie om dit vrijwilligerswerk te doen. Bij de vraag naar de motivatie om het vrijwilligerswerk te gaan doen waren er elf antwoorden weergegeven, waarbij men op een vijfpuntsschaal aan kon geven in hoeverre het antwoord van toepassing was. Hierbij was 1 'helemaal niet van toepassing' en 5 'helemaal van toepassing'. De antwoordmogelijkheden komen voort uit het literatuuronderzoek Van der Steen-Kuiphof en De Boer (2014). Bij de vraag hoe ze het vrijwilligerswerk op dit moment ervaren, waren er acht antwoorden weergegeven. Wederom kon op een vijfpuntsschaal aangeven in hoeverre ze het antwoord van toepassing vonden. Vervolgens kregen ze zeven stellingen over de ervaren communicatie en zes stellingen over de waardering en bejegening. Op een vijfpuntsschaal konden vrijwilligers aangeven in hoeverre ze het eens waren met de stelling, waarbij 1 stond voor 'helemaal mee oneens' en 5 voor 'helemaal mee eens'. Na de stellingen kwamen vragen over de tevredenheid, de voorwaarden voor vrijwilligerswerk, de overweging om te stoppen en de regelingen die Talant heeft met betrekking tot het vrijwilligerswerk. De vraag naar hun reden om te stoppen met vrijwilligerswerk was voorzien van acht antwoordmogelijkheden, waarbij op een vijfpuntsschaal aan kon worden gegeven in hoeverre het antwoord een reden voor hen was om te stoppen. Hierbij stond 1 voor 'helemaal niet' en 5 voor 'helemaal wel'.

Procedure

De adressenlijsten van de vrijwilligers waren niet goed op orde, waardoor er eerst bij de teamleiders is gecontroleerd welke vrijwilligers er nog zijn en welke nog niet in de lijst stonden. Op een dergelijke manier is geprobeerd alle vrijwilligers te benaderen. De vrijwilligers hebben schriftelijk de vragenlijst ontvangen en deze konden zij met de retourenvelop weer versturen naar de onderzoekers. Ze hebben een maand de tijd gekregen om de vragenlijst in te vullen en retour te zenden.

Analyse

Bij de analyse van de data is gebruik gemaakt van frequenties en gemiddelden. Bij de vragen over de motivatie en de reden voor overweging te stoppen, is er een frequentieverdeling per antwoordcategorie gemaakt, omdat een gemiddelde geen goed beeld zou geven.

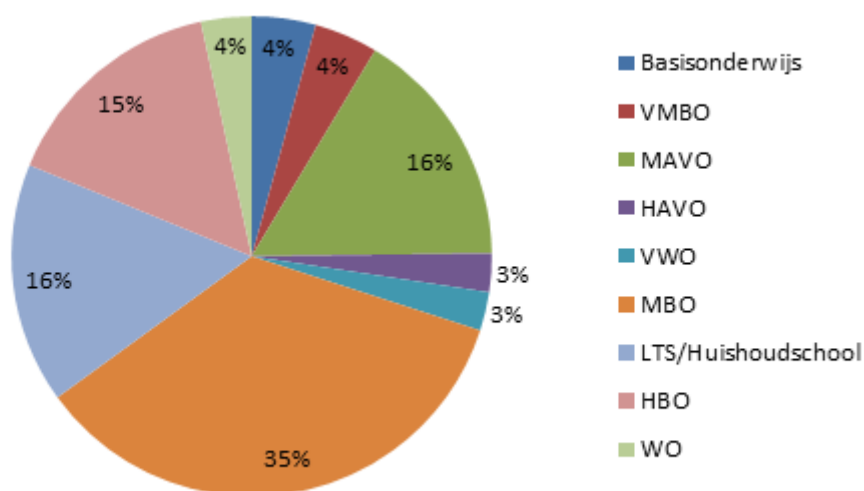
De verbeterpunten en de voorwaarden zijn geanalyseerd door middel van open coding. Elk verbeterpunt/voorwaarde is gecodeerd waarbij het onderwerp als code is aangegeven. Aan het eind zijn alle codes verwerkt in een codelijst en is onderzocht of er codes samengevoegd kunnen worden tot een beter overkoepelende code.

3.2 Resultaten

Kenmerken vrijwilligers

De groep vrijwilligers bestaat voor het merendeel uit vrouwen (65.8%) met een gemiddelde leeftijd van 55.45 jaar (SD=14.05). De jongste vrijwilliger is 17 en de oudste vrijwilliger 80 jaar oud.

Wat betreft hun opleidingsniveau dan blijkt de helft van de vrijwilligers MBO (35.0%) of LTS/Huishoudschool (16.1%) te hebben gedaan (figuur 1). 18.8 Procent van de vrijwilligers heeft een HBO of WO opleiding afgerond (respectievelijk 15.4% en 3.4%).

Figuur 1. Opleidingsniveau vrijwilligers

Bijna een derde van de vrijwilligers heeft geen betaalde baan (32.5%), 20.5 procent werkt parttime en 13.7 procent werkt fulltime. Van de overige vrijwilligers is 30.8 procent gepensioneerd en 2.6 procent is student.

Het overgrote deel van de vrijwilligers heeft geen familielid met een verstandelijke beperking (74.1%). Van de vrijwilligers heeft 7.3 procent een familielid met een verstandelijke beperking wonen bij Talant.

Motivatie

De drijfveren van de participanten om vrijwilligerswerk te gaan doen, zijn voornamelijk dat het leuk werk is, ze mensen willen helpen en dat de cliënt het nodig heeft (tabel 12).

Tabel 12. Significante verschillen tussen locaties met betrekking tot motivatie

Motivatie	Totaal		Instellingsterrein		Omgekeerde integratie wijk		Reguliere woonwijk		F	p
	Gem.	SD	Gem.	SD	Gem.	SD	Gem.	SD		
Geloofs-overtuiging	2.62	1.68	3.00 ^a	1.78	2.69 ^{ab}	1.61	2.20 ^b	1.56	2.56	.082
Leuk werk	3.86	1.57	3.50 ^a	1.69	4.52 ^b	1.09	3.80 ^{ab}	1.61	3.93	.022
Uitdaging	2.50	1.60	2.18	1.50	2.52	1.62	2.80	1.67	1.64	.199
Graag mensen helpen	3.87	1.49	3.75	1.59	3.69	1.49	4.11	1.40	.94	.395
Cliënt heeft het nodig	3.25	1.64	3.23	1.66	3.31	1.73	3.23	1.60	.03	.973
Uitbreiding eigen sociaal netwerk	1.96	1.40	1.77	1.20	1.86	1.43	2.20	1.55	1.14	.323
Werkervaring	1.68	1.26	1.61	1.15	1.72	1.36	1.73	1.32	.11	.898
Zichzelf ontwikkelen	2.00	1.38	1.80	1.30	2.10	1.37	2.14	1.47	.77	.464
Goed op cv	1.44	1.05	1.16 ^a	.68	1.66 ^b	1.34	1.57 ^{ab}	1.09	2.60	.078
Aansluiten bij eigen interesses	2.54	1.67	2.02 ^a	1.37	3.21 ^b	1.84	2.61 ^{ab}	1.70	4.73	.011
Vanuit instantie verplicht	1.14	.64	1.00	.00	1.17	.76	1.25	.84	1.75	.178

* Gemiddelden met een verschillende letter zijn significant verschillend ($p < .05$).

Uit de tabel blijkt bovendien dat ze het juist niet doen voor hun cv, om zichzelf te ontwikkelen, voor de uitbreiding van hun sociaal netwerk of voor werkervaring. Ook worden ze niet vanuit een instantie (bv. UWV) verplicht om dit werk te gaan doen.

Tussen de locaties zijn verschillen gevonden tussen de vrijwilligers wat betreft hun motivatie. Op een instellingsterrein doen meer vrijwilligers het werk vanwege geloofs- of levensovertuiging dan vrijwilligers in een reguliere woonwijk. Daarentegen doen meer vrijwilligers in een wijk met omgekeerde integratie het vrijwilligerswerk omdat het leuk werk is, voor hun cv en omdat het aansluit bij hun eigen interesses in vergelijking met vrijwilligers op een instellingsterrein.

Het vrijwilligerswerk wat de vrijwilligers doen wordt over het algemeen positief ervaren (tabel 13). Ze voelen zich gewaardeerd en erkend en het geeft hen voldoening. Ook hebben ze een positieve relatie met de cliënt en vinden ze het leuk om te doen. Tussen de verschillende locaties is slechts één

significant verschil gevonden. De vrijwilligers in en een reguliere woonwijk vinden het vrijwilligerswerk leuker om te doen dan de vrijwilligers op een instellingsterrein.

Tabel 13. Ervaringen van vrijwilligers met betrekking tot hun vrijwilligerswerk

Ervaring	Totaal		Instellingsterrein		Omgekeerde integratie wijk		Reguliere woonwijk		F	p
	Gem.	SD	Gem.	SD	Gem.	SD	Gem.	SD		
Voelt erkend/ gewaardeerd	3.61	1.56	3.43	1.60	3.48	1.68	3.88	1.42	1.02	.36
Geeft voldoening	4.14	1.27	3.95	1.38	4.45	.95	4.12	1.33	1.33	.27
Positieve relatie met cliënt	3.55	1.68	3.21	1.70	3.62	1.82	3.85	1.53	1.55	.22
Leuk om te doen	3.93	1.52	3.50 ^a	1.67	4.14 ^{ab}	1.51	4.21 ^b	1.28	1.79	.07
Kan zichzelf ontwikkelen/ ontplooien	2.45	1.59	2.10	1.36	2.59	1.66	2.71	1.73	1.75	.18
Hulpeloos voelen	1.26	.78	1.17	.54	1.15	.47	1.08	.17	1.22	.30
Zwaar werk	1.34	.76	1.38	.76	1.31	.76	1.31	.78	.11	.89
Onwetend wat te doen	1.46	1.03	1.57	1.04	1.21	.68	1.52	1.19	1.21	.30

* Gemiddelden met een verschillende letter zijn significant verschillend ($p < .05$).

Reisafstand, duur vrijwilligersrelatie en frequentie vrijwilligerswerk

Om bij het vrijwilligerswerk te komen, zijn vrijwilligers gemiddeld 14.71 minuten onderweg (SD = 8.69).

Kijkend naar het vrijwilligerswerk zelf, doen de vrijwilligers dit werk gemiddeld al 7.97 jaar (SD = 8.78). De antwoorden lopen hierbij uiteen van 0 tot 40 jaar. Het blijkt dat de vrijwilligers op een instellingsterrein significant langer vrijwilligerswerk doen (10.80 jaar; SD = 10.31) in vergelijking met de vrijwilligers in de woonwijk of dorp (5.59; SD = 5.82).

Het vrijwilligerswerk wordt gemiddeld 9.72 uur per maand gedaan (SD = 10.49). Er is echter verschil tussen de drie locaties. In de wijk met omgekeerde integratie wordt gemiddeld het meeste uren vrijwilligerswerk gedaan per maand (16.02; SD = 15.14). Daarentegen wordt op het instellingsterrein het minst aantal uren vrijwilligerswerk gedaan per maand (5.48; SD = 5.51). In een woonwijk of dorp wordt ten slotte gemiddeld 9.83 uur vrijwilligerswerk gedaan per maand (SD = 8.18).

Taken

De taken van de vrijwilligers bestaan voornamelijk uit sportieve activiteiten, activiteiten binnenshuis en met de cliënten naar de kerk gaan (zie tabel 14).

Tabel 14. Taken en activiteiten van de vrijwilligers.

Taak/activiteiten	Totaal		Instellingsterrein		Omgekeerde integratie		Reguliere woonwijk	
	N	Percentage	N	Percentage	N	Percentage	N	Percentage
Sportieve activiteiten	52	44.4	22	50.0	10	34.5	20	45.5
Activiteiten binnenshuis	36	30.8	5	11.4 ^a	4	13.8 ^a	27	61.4 ^b
Kerk	34	29.1	25	56.8 ^a	6	27.6 ^b	3	6.8 ^c
Helpen bij structurele activiteiten en faciliteiten van Talant	29	24.8	1	2.3 ^a	11	37.9 ^b	17	38.6 ^b
Uitjes	25	21.4	5	11.4 ^a	5	17.2 ^{ab}	15	34.1 ^b
Client thuis op bezoek	22	18.8	4	9.1 ^a	5	17.2 ^{ab}	13	29.5 ^b
Klusjes/huishoudelijke taken/tuinieren	15	12.8	2	4.5 ^a	5	17.2 ^{ab}	8	18.2 ^b
Vervoer	9	7.7	1	2.3	4	13.8	4	9.1
Verzorgingstaken	5	4.3	2	4.5	1	3.4	2	4.5
Op vakantie gaan	3	2.6	2	4.5	1	3.4	-	-
Kleding kopen	2	1.7	1	2.3	-	-	1	2.3
Kapper/tandarts/dokter/ziekenhuis	2	1.7	-	-	-	-	2	4.5

* Gemiddelden met een verschillende letter zijn significant verschillend ($p < .05$).

Onder sportieve activiteiten wordt onder andere wandelen, fietsen en zwemmen verstaan. Met activiteiten binnenshuis wordt onder andere muziek luisteren, knutselen, spelletjes doen en (voor)lezen bedoeld, maar ook bakken en koken. Helpen bij structurele activiteiten en faciliteiten van Talant wordt door een kwart van de vrijwilligers gedaan. Hierbij moet gedacht worden aan helpen bij de disco, het ontmoetingscafé, Passiflora en de Natuurij. Andere activiteiten die door ongeveer een vijfde van de vrijwilligers gedaan worden zijn uitjes. De uitjes bestaan onder andere uit het naar de kinderboerderij gaan, winkelen, op het terras zitten en naar de bibliotheek.

Tussen de locaties zijn significante verschillen gevonden tussen de taken die de vrijwilligers uitvoeren. Op een instellingsterrein wordt er meer naar de kerk gegaan met de personen met een verstandelijke beperking in vergelijking met de andere locaties. In de wijk met omgekeerde integratie gaan meer vrijwilligers met een persoon met een verstandelijke beperking naar de kerk dan in een reguliere woonwijk. In de reguliere woonwijk doen de vrijwilligers significant meer activiteiten binnenshuis, helpen meer bij structurele activiteiten en in faciliteiten van Talant, ondernemen meer

uitjes, hebben vaker een persoon met een verstandelijke beperking thuis op bezoek en doen vaker klusjes, huishoudelijke taken en tuinwerkzaamheden dan de vrijwilligers op een instellingsterrein.

Aan de vrijwilligers is gevraagd of ze eventueel andere of extra taken en activiteiten zouden willen doen. Hierop gaf 35.0 procent een bevestigend antwoord. De taken die ze zouden willen doen of willen uitbreiden zijn met name activiteiten binnenshuis (36.6%), helpen bij structurele activiteiten en faciliteiten van Talant, zoals de disco en het ontmoetingscafé (29.3%), en sportieve activiteiten (26.8%).

Tevredenheid

De vrijwilligers geven hun vrijwilligerswerk een ruime voldoende, namelijk een 7.9 (SD = 1.36). De gegeven cijfers variëren van 4 tot 10. Tussen de vrijwilligers op het instellingsterrein en de vrijwilligers in de omgekeerde integratiewijk is een significant verschil gevonden in de tevredenheid. De vrijwilligers in de omgekeerde integratiewijk zijn tevredener (gem.=8.3; SD=1.34) dan de vrijwilligers op het instellingsterrein (gem.=7.6;SD=.97).

Ondanks het hoge cijfer geeft 32.4 procent van de vrijwilligers nog één of meerdere verbeterpunten. De verbeterpunten zijn onder te verdelen in informatie verschaffen, communicatie, waardering/bejegening, betrokkenheid en overige verbeterpunten.

Van alle genoemde verbeterpunten gaat 29.5 procent over het verschaffen van informatie. Dit betreft zowel informatie over de cliënt als informatie over wijzigingen en activiteiten. Informatie over de cliënt heeft met name betrekking op het meer willen weten over hun achtergrond/familie, hun verjaardag, voeding en gedrag.

25.0 Procent van de verbeterpunten hebben betrekking op de communicatie. De algemene communicatie kan volgens meerdere vrijwilligers beter. Ook willen ze meer informatie over hoe de communicatielijnen lopen en bij wie ze terecht kunnen voor vragen en dergelijke. Eén van de vrijwilligers noemt bijvoorbeeld het volgende:

‘Soms is er niet aan gedacht dat wij komen en moeten de cliënten nog van alles. Thee drinken, jas aan doen. Dat gaat allemaal van de wandeltijd af en dat is jammer!’ (vrijwilliger A)

Bij 22.7 procent van de verbeterpunten gaat het over de waardering. Vrijwilligers geven aan dat ze zich niet altijd welkom voelen op de locatie waar ze vrijwilligerswerk doen.

‘Soms is de begeleider niet aanspreekbaar, omdat ze druk zijn met andere cliënten, met zaken die geregeld moeten worden. Ze begroeten je dan niet en het initiatief moet vanuit ons komen. Wij helpen mee om de cliënten mee naar de kerk te krijgen en soms moet je je maar zien te redden. Dat voelt onaangenaam.’ (vrijwilliger B)

Een andere vrijwilliger geeft aan dat ze soms het gevoel heeft dat ze “geduld” wordt. Een ander verbeterpunt dat door enkele vrijwilligers wordt genoemd is dat ze een kleine vergoeding op prijs zouden stellen voor hun inzet. Ook waardering in de vorm van meer aandacht vanuit Talant zoals een kaartje op de verjaardag zouden ze op prijs stellen.

13.6 Procent van de verbeterpunten heeft betrekking op de betrokkenheid. Deze vrijwilligers geven aan dat ze meer willen samenwerken met de begeleiders en meer samenspraak willen over de situatie van de cliënt.

De overige verbeterpunten (9.1%) zijn dat er een beter taakomschrijving van de vrijwilliger moet komen, dat de begeleiding en leidinggevende een zakelijkere houding aan zouden mogen nemen en heldere en controleerbare afspraken moeten maken, dat de leidinggevende meer op de locatie aanwezig zou moeten zijn en dat er geen bezuinigingen meer moeten komen.

Voorwaarden vrijwilligerswerk

Door de vrijwilligers worden verschillende voorwaarden genoemd die zij belangrijk vinden bij het doen van vrijwilligerswerk. Het meest genoemd is de communicatie (32.4%). Er moet voldoende contact en overleg zijn tussen de vrijwilliger en de begeleiding. Ook vinden ze het belangrijk dat afspraken nagekomen worden. Een ander belangrijke voorwaarde voor begeleiders is waardering (23.4%). Ze vinden dat de organisatie moet uitstralen dat de vrijwilligers erbij horen. Ook vinden ze dat de begeleiding aandacht voor de vrijwilligers moeten hebben en hen waardeert. Van alle vrijwilligers vindt 10.8 procent het een voorwaarde dat er een vorm van vergoeding is, zoals reiskostenvergoeding. Andere voorwaarden die genoemd zijn, zijn voldoende informatie verschaffen over de cliënt (7.2%), scholing (5.4%), goede sfeer (3.6%), goede begeleiding (3.6%), cliënt moet het leuk vinden (3.6%), vrijblijvendheid (2.7%), klik met de cliënt (1.8%), contact met andere vrijwilligers (1.8%), variatie in werk (0.9%), veilig zijn (0.9%), rolstoeltoegankelijk zijn (0.9%) en het moet energie geven (0.9%).

Communicatie

Aan de vrijwilligers is hun mening gevraagd over de communicatie. De vragen hadden betrekking op de informatieverschaffing, communicatie met begeleiding en betrokkenheid. De vrijwilligers blijken een enigszins positieve mening te hebben over de communicatie (zie tabel 15). Er zijn geen significante verschillen gevonden tussen de locaties.

Tabel 15. Ervaren communicatie van de vrijwilligers

Locatie	Gemiddelde	SD
Totaal	3.48	.77
Instellingsterrein	3.23	.64
Omgekeerde integratie	3.65	.77
Integratie	3.61	.85

Op de individuele vragen zijn wel significante verschillen gevonden tussen de drie locaties. De vrijwilligers op het instellingsterrein zijn minder tevreden over de informatie die aan hen wordt gegeven (gem. = 3.02; SD=1.13) in vergelijking met de vrijwilligers in een reguliere woonwijk (gem.= 3.71;SD=1.17). Bovendien zijn de vrijwilligers op een instellingsterrein minder tevreden over hoe ze betrokken worden bij beslissingen rondom de cliënt (gem.=2.57; SD=.95) in vergelijking met de twee

andere locaties (omgekeerde integratiewijk: gem.=3.29; SD=.75, reguliere woonwijk: gem.=3.14; SD=1.03).

Waardering/bejegening

Naast de communicatie is de vrijwilligers ook gevraagd naar hun mening over de waardering en bejegening. Hierbij gaat het zowel om de waardering en bejegening vanuit de begeleiders als vanuit de organisatie. Uit tabel 16 blijkt dat de vrijwilligers een positieve mening hebben hierover. Wel wordt er een significant verschil gevonden tussen de vrijwilligers op het instellingsterrein en de vrijwilligers in de wijk met omgekeerde integratie. Vrijwilligers in de wijk met omgekeerde integratie voelen zich meer gewaardeerd en positiever bejegend.

Tabel 16. Ervaren waardering en bejegening van vrijwilligers

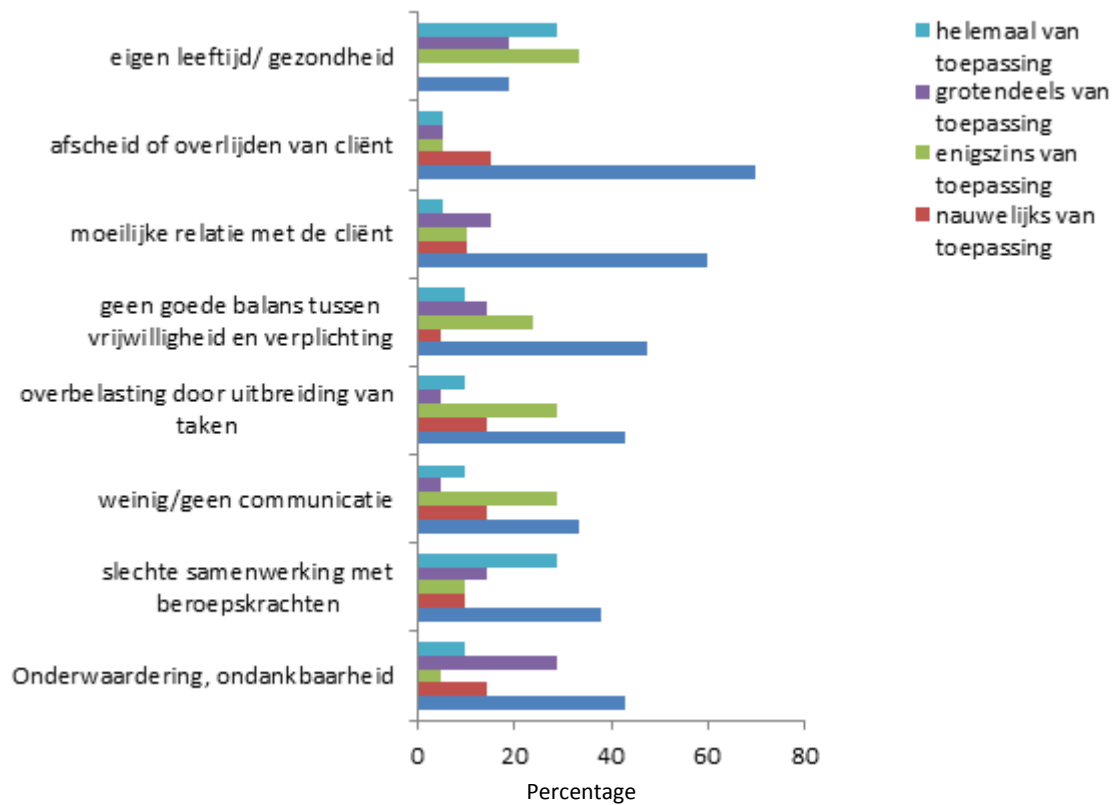
Locatie	Gemiddelde	SD
Totaal	3.88	.69
Instellingsterrein	3.66	.58
Omgekeerde integratie	4.06	.65
Integratie	3.98	.79

Wordt er naar de individuele vragen gekeken dan wordt er bij één vraag een significant verschil gevonden tussen de drie locaties. De vrijwilligers op een instellingsterrein voelen zich minder onderdeel van het team (gem.= 2.77; SD=1.06) dan de vrijwilligers in de omgekeerde integratiewijk (gem.= 3.88; SD=.97) en de reguliere woonwijk (gem.= 3.33; SD=1.35).

Van de totale groep vrijwilligers ontvangt 83.6 procent een kerstpakket en voor 40 procent is er wel eens een uitje, feest of etentje georganiseerd. 19.1 procent ontvangt wel eens een kaartje en 14.7 procent van de vrijwilligers heeft een presentje gekregen. Hierbij wordt aangegeven dat dit vanuit de cliënt wordt gedaan en niet vanuit Talant. Complimenten of positieve feedback kreeg 35.5 procent van de vrijwilligers. Van alle vrijwilligers geeft 6.4 procent aan geen enkele beloning van Talant te hebben ontvangen voor het vrijwilligerswerk wat ze doen.

Overweging om te stoppen

Een vijfde van de vrijwilligers heeft aangegeven dat het wel eens overwogen heeft om te stoppen met het vrijwilligerswerk. De reden voor deze overweging wisselt erg per vrijwilliger (figuur 2). Zowel slechte samenwerking met beroepskrachten als de eigen leeftijd en/of gezondheid worden voornamelijk als reden genoemd waarom ze overwogen of overwogen hebben te stoppen. Uit figuur 2 is ook op te maken dat de moeilijke relatie met de cliënt, afscheid of overlijden van cliënt en geen goede balans tussen vrijwilligheid en verplichting en vrijwel geen reden zijn om te stoppen.

Figuur 2. Reden om te stoppen met vrijwilligerswerk

4. Expert meeting

Een expertmeeting is een bijeenkomst waar verschillende groepen ervaringsdeskundigen met elkaar discussiëren over bepaalde onderwerpen. Door middel van een expertmeeting worden de verschillen en overeenkomsten zichtbaar in de meningen van de verschillende groepen met betrekking tot de besproken onderwerpen.

4.1 Methode

Participanten

Aan de expertmeeting namen vijf personen uit het management, zes professionals, drie verwanten en drie vrijwilligers deel. Eén professional en twee verwanten waren ook als vrijwilliger bij de organisatie betrokken. De participerende personen uit het management zijn voorgedragen door Talant. De professionals kregen via de e-mail een uitnodiging om deel te nemen aan de expertmeeting. Zes personen hebben gereageerd waarvan één door persoonlijke omstandigheden niet kon deelnemen. De participerende verwanten en vrijwilligers zijn voorgedragen door de professionals en vervolgens persoonlijk uitgenodigd. Geen van de uitgenodigde verwanten of vrijwilligers heeft de uitnodiging afgeslagen. Van alle locaties waren er professionals, verwanten en vrijwilligers aanwezig.

Procedure

Tijdens de expert meeting was er eerst een presentatie waarin het onderwerp werd ingeleid. Vervolgens is de discussie aangegaan over drie thema's, namelijk optimale context waarbinnen vrijwilligers hun werk het beste zouden kunnen doen, sociale integratie ingebed in beleid en aantal vrijwilligers. Deze thema's zijn gekozen omdat dit randvoorwaarden zijn voor het bevorderen van de sociale integratie door vrijwilligers. Elke discussieronde duurde 25 minuten waarna er 10 minuten pauze werd gehouden.

Instrument

Tijdens de expertmeeting werd de centrale vraag tijdens elke discussieronde op een scherm weergegeven. Als eerste is het thema optimale context waarbinnen vrijwilligers hun werk het beste zouden kunnen doen, behandeld. De vraag die in dit thema centraal stond was: wat is het kader waarbinnen vrijwilligers het beste zouden kunnen werken? Vervolgens werd het thema sociale integratie ingebed in beleid, besproken. De vraag die hierin gesteld werd was: hoe zou sociale integratie het beste ingebed kunnen worden in het vrijwilligersbeleid? De laatste sessie ging over het thema aantal vrijwilligers. De vraag die centraal stond was: welke vrijwilligers kunnen een rol spelen in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en hoe ziet die rol eruit? De discussies werden geleid door een ervaren en onafhankelijk gespreksleider die niet betrokken was bij de organisatie of bij het onderzoek. De expertmeeting is opgenomen met een videorecorder en het gesprokenen is vervolgens letterlijk uitgeschreven.

Analyse

De expertmeeting is geanalyseerd aan de hand van de drie thema's. Allereerst is de expertmeeting gecodeerd aan de hand van de besproken onderwerpen per sessie. De codes binnen het eerste thema waren algemeen beleid vrijwilligerswerk, communicatie, waardering en informatievervalschafting. Codes binnen het tweede thema waren: taken, sociale integratie, rol begeleiders, werving en scholing. In het laatste thema werd gesproken over nieuwe groep vrijwilligers. Uitspraken over een onderwerp die in een andere sessieronde werden gedaan, zijn ook geselecteerd. Vervolgens zijn alle uitspraken per onderwerp onder elkaar gezet. Daarna zijn de uitspraken onderverdeeld in management, professionals en overige betrokkenen. Ten slotte is er per sessie een samenvatting geschreven over de betreffende onderwerpen.

4.2 Resultaten

Optimale context voor vrijwilligerswerk

Het management benadrukt dat de vrijwilligers erg belangrijk zijn voor de organisatie. Omdat elke cliënt en elke vrijwilliger anders is, kan het vrijwilligerswerk volgens het management niet in protocollen vastgelegd worden. Vrijwilligerswerk is maatwerk. Er moet verbinding gezocht worden tussen de vrijwilliger en cliënt waarbij er afspraken gemaakt worden over hoe het vrijwilligerswerk vorm gegeven zal worden. Het management vindt het daarbij belangrijk dat deze afspraken ook vastgelegd worden, zodat alle betrokkenen op de hoogte zijn. De professionals vinden dat de vrijwilliger een duidelijke positie in de organisatie moet krijgen. In de driehoek cliënt, verwant en professional, staat de vrijwilliger ook om de cliënt heen.

Waardering is een belangrijk middel om vrijwilligers aan de organisatie te binden. Het management is van mening dat er richtlijnen moeten worden opgesteld over hoe de organisatie omgaat met de waardering van vrijwilligers. Zij vinden dat dit niet in het beleid moet worden vastgelegd. Uiteindelijk gaat het volgens hen om het interpersoonlijk contact tussen cliënt, vrijwilliger en professional, zodat de waardering op een normale en menselijke manier tot stand wordt gebracht. De professionals zijn het met het management eens dat het niet vastgelegd moet worden in protocollen, desalniettemin is er volgens hen een grote rol weggelegd voor de organisatie. Zij moeten duidelijk maken dat waardering belangrijk is en dat deze waardering ook geuit moet worden. De organisatie kan zorgen voor een gedragsverandering bij professionals. Ze moeten aangeven dat professionals de vrijheid mogen nemen om de waardering te uiten. Een professional merkt op dat er mogelijk een verschil is tussen een vrijwilliger die een individuele cliënt begeleidt en een vrijwilliger die bij een groep cliënten vrijwilligerswerk doet. Met name in de laatste categorie is het afhankelijk van de professional in hoeverre er uiting wordt gegeven aan de waardering. De vrijwilligers geven aan dat zij zich gewaardeerd voelen. Er is wel verschil tussen de vrijwilligers over de manier waarop zij waardering ervaren. Met name het plezier dat de cliënten hebben door hun activiteiten zorgt voor tevredenheid bij de vrijwilligers. Sommige vrijwilligers hebben daarentegen wel behoefte aan complimenten, een bloemetje of een kaartje. Ze vinden het belangrijk dat daar tijd en energie in wordt gestoken. Een verwant merkt op dat de verwanten ook een rol kunnen spelen in

de waardering door een presentje te geven of een kaartje te sturen. Niet elke verwant is in staat om dit te doen, maar degenen die het wel kunnen, zouden vanuit de organisatie het gevoel moeten krijgen dat ze dit ook mogen doen.

Het management vindt het belangrijk dat de communicatie ook vooral plaatsvindt tussen professionals, vrijwilligers en cliënten. De professional moet de vrijwilliger kennen en de vrijwilliger moet de cliënt kennen. Daarbij is het belangrijk dat de vrijwilliger alle informatie krijgt die hij of zij nodig heeft om het werk goed te kunnen doen. Professionals lijken vaak te krampachtig om te gaan met privacy en verantwoordelijkheid. Ze zouden meer handvatten moeten krijgen over hoe ze er in de praktijk mee om moeten gaan. De professionals erkennen dat er rigide wordt omgegaan met de informatieverstopping. De privacy moet het contact tussen de cliënt en de vrijwilliger niet in de weg staan. Alle informatie zou gegeven moeten worden om het contact veilig te laten verlopen. Eén professional is van mening dat vrijwilligers ook met de doelgroepen met complexe problematiek activiteiten en taken kunnen ondernemen mits ze de juiste informatie krijgen over de cliënt en over hoe ze moeten handelen. Twee vrijwilligers hebben ervaren dat ze te weinig informatie hebben gekregen om hun werk adequaat te kunnen doen, hierbij ging het om informatie over eten en drinken en over ziekten die de cliënt had. Eén van de vrijwilligers merkt op dat het contact wederzijds is dus dat ze ook zelf zouden kunnen vragen naar informatie als er informatie ontbreekt. Een verwant vindt daarentegen dat professionals juist enige schroom en rem moeten hebben in het delen van professionele informatie aan de vrijwilligers. Mocht er informatie gedeeld worden dan is geheimhouding op zijn plaats. Eventueel zou er een contract ondertekend kunnen worden. Naast het ontbreken van relevante informatie, zou de communicatie tussen vrijwilligers en professionals verbeterd kunnen worden volgens drie vrijwilligers. Zo wordt er te weinig interesse getoond in de vrijwilliger zelf. Ook wordt niet gevraagd naar welke vaardigheden een vrijwilliger allemaal bezit. Hier zouden ze veel meer gebruik van kunnen maken. Een vrijwilliger merkt verder op dat er een grote verscheidenheid is tussen de professionals. Waar ze van de ene professional bepaalde activiteiten mag ondernemen, keurt een andere professional het af. De professionals zouden meer op één lijn moeten zitten, niet alleen voor de vrijwilliger maar ook voor de cliënt.

Sociale integratie en vrijwilligerswerk

Het management noemt dat sociale integratie een essentieel onderdeel is van de organisatie, maar ze leggen het de praktijk niet op. In het verleden is dit wel het geval geweest, maar bij verschillende cliënten werkte dit averechts. Er moet naar het individu gekeken worden of het toegevoegde waarde heeft. Desalniettemin zijn er ook voorbeelden dat cliënten ondanks de negatieve verwachtingen kleine stappen hebben gemaakt met de juiste benadering. Voor de organisatie is dit een dilemma. Ook veronderstellen ze dat als de organisatie niet sterk vasthoudt aan het ideaal van het bevorderen van sociale integratie, dat ze het dan ook weer snel kwijt zijn. Wat volgens hen in ieder geval belangrijk is, is dat voor iedereen in de organisatie duidelijk is wat onder sociale integratie wordt verstaan. Uit eerder onderzoek kwam naar voren dat dit nog niet het geval was en de verwachtingen vaak te hoog waren. De professionals zijn het met het management eens dat het afhankelijk is van de cliënt of het bevorderen van sociale integratie toegevoegde waarde heeft. De ene persoon vindt het prettig om in de maatschappij mee te doen maar er zijn echter ook personen die er niks mee kunnen. Zij hebben meer behoefte aan persoonlijke aandacht dan aan deelname aan de maatschappij.

Daarnaast moet er naar hun wensen en behoeften gekeken worden en naar hoe zij hun vrije tijd willen invullen. Het is al een mooie stap dat zij in verbinding staan met iemand anders. Een professional merkt op dat de sociale integratie ook in kleine stukjes kan. Het hoeft niet meteen in grote stappen. Een andere professional benadrukt dat voor het bevorderen van de sociale integratie, de vrijwilligers en professionals een belangrijke rol spelen. De vrijwilligers hebben niet allemaal het bevorderen van de sociale integratie als drijfveer. Waarbij één vrijwilliger aangeeft dat dit naast plezier zijn enige drijfveer is, zijn er twee andere vrijwilligers die noemen dat ze zich niet bezig houden met de sociale integratie maar dat ze alleen de cliënt een leuke dag willen bezorgen. Een andere vrijwilliger zegt de sociale integratie te bevorderen wanneer dat van toepassing is. Echter, niet iedereen is daartoe in staat volgens hem.

Ook de problematiek en de beperkingen van de cliënt kunnen een belemmering zijn. Het management ziet vrijwilligerswerk als een individueel vraagstuk. Per persoon moet gekeken worden wat wel en niet mogelijk is. Er zijn geen afspraken over wat wel en niet toegestaan is bij bepaalde problematiek of beperkingen. Het management verwacht dat als er iets misgaat, dit geen problemen op zal leveren voor de begeleiding zolang de begeleiding kan onderbouwen waarom ze deze keuze of inschatting hebben gemaakt. Dit is namelijk een belangrijk onderwerp bij de professionals. Zij vinden vrijwilligerswerk bij cliënten met ernstige problematiek of beperkingen, zoals cliënten met gedrags- en/of psychiatrische problematiek, vaak niet geschikt omdat zij zich verantwoordelijk voelen als er mogelijk iets mis gaat. Taken worden daardoor niet overgelaten aan vrijwilligers. Volgens een professional voelen professionals zich daarvoor ook te belangrijk. Een ander aspect wat naar voren komt is dat vrijwilligers belemmerd worden doordat individuele afspraken hun eigen weg gaan leiden. Als voorbeeld wordt genoemd dat bij professionals het beeld bestaat dat vrijwilligers niet alleen aan het wandelen mogen met een persoon met epilepsie, terwijl dit vanuit de organisatie niet is bepaald. Een verwant noemt dat de verwanten ook betrokken zouden moeten worden bij wat wel en niet kan aan activiteiten met een vrijwilliger. Echter, niet bij elke cliënt is een verwant in beeld.

Ook het management ziet een cruciale rol weggelegd voor de professionals. Zij moeten onder andere kijken naar de mogelijkheden die er zijn. De professionals zien in dat zij de verbinding zijn tussen de cliënt en de vrijwilliger. Ze merken echter dat dit niet bij elke professional vanzelf gaat. Ze zijn zich niet altijd bewust van hun rol en daarnaast ontbreken handvatten over hoe ze hier mee om moeten gaan. Als de professional niet opstaat en een activiteit faciliteert dan gebeurt er niks. De professionals merken dat ze niet zonder vrijwilligers kunnen als ze naar buiten willen. Door onder andere de toenemende zorgzwaarte hebben ze niet de mogelijkheden om een wandeling te maken of een activiteit buiten te ondernemen met de cliënten. Een vrijwilliger vindt dat professionals meer moeten kijken naar wat een vrijwilligers aan vaardigheden heeft. Dit wordt nu onvoldoende gedaan waardoor kwaliteiten van vrijwilligers niet benut worden.

Volgens een professional zien de professionals ook niet welke rol zij hebben in de werving. De werving is vraaggericht waarbij de vraag uit de praktijk (begeleiders, verwant of persoon met een verstandelijke beperking) moet komen en deze wordt vervolgens uitgezet bij vrijwilligerscentrales, in plaatselijke bladen en op de website van de organisatie.

Nieuwe vrijwilligers

Het management verwacht dat er een verschuiving gaat plaatsvinden in het vrijwilligerswerk. Er zal meer differentiatie komen in de vrijwilligers. Op dit moment wordt er in de organisatie met name aandacht besteed aan het traditionele vrijwilligers. Dit zal worden verbreed waarbij gedacht wordt aan oud-medewerkers, stagiaires, ouderen en cliënten als vrijwilliger.

Een verwant noemt dat er ook meer vrijwilligers zouden kunnen komen die een structurele vergoeding krijgen. Aan hen zouden eisen gesteld kunnen worden. Een professional vindt dat het dan geen vrijwilligerswerk meer is. Een andere professional brengt daar tegenin dat er wel sneller een vrijwilliger gevonden kan worden als er een vergoeding tegenover staat. Echter niet elk persoon met een verstandelijke beperking kan het zich permitteren.

Naast de groep vrijwilligers met een structurele vergoeding wordt door een verwant voorgesteld om verwanten als vrijwilligers in te zetten. Een professional geeft aan dat ze het vervelend vindt om de verwanten ervoor te vragen. Ze denkt dat de verwanten er geen tijd voor hebben of geen behoefte aan hebben. De professionals zijn al blij dat de verwanten komen voor hun eigen familielid en willen ze niet ook nog wat opleggen. Ze gaan het dan doen omdat ze het gevoel hebben dat ze het moeten doen. Een andere professional geeft aan dat niet alle verwanten als vrijwilliger willen werken en dat het voor de professionals moeilijk te bepalen is welke verwanten het wel zouden willen. De overige professionals en een verwant brengen er tegenin dat professionals dit niet voor de verwanten moeten bepalen en dat ze het zouden moeten vragen aan de verwanten. Een dergelijk gesprek wordt op dit moment nog te weinig aangegaan. Door het te vragen kunnen er leuke gesprekken ontstaan. Bovendien kwam uit een overleg met verwanten naar voren dat verwanten het juist prettig vinden als het hen gevraagd wordt in plaats van dat het voor hen ingevuld wordt. Soms durven verwanten er ook niet over te beginnen omdat ze de zorg uit handen hebben gegeven en zich al snel te veel voelen.

Een professional noemt dat ze momenteel ook cliënten als vrijwilliger heeft. De cliënten voelen zich erg gewaardeerd door het werk want ze kunnen wat betekenen voor anderen. De professional ziet hen op dat moment niet als cliënt, maar als een vrijwilliger. Deze groep vrijwilligers bevorderen zowel hun eigen sociale integratie als die van de andere personen met een verstandelijke beperking doordat ze het gesprek aangaan met de omwonenden.

Het management is van plan cursussen open te stellen voor vrijwilligers zodat zij de mogelijkheid hebben om meer kennis op te doen. De professionals zijn van mening dat door de vrijwilligers scholing aan te bieden ze meer aan de vrijwilligers over kunnen laten, ook bij de groepen met complexere problematiek zoals personen met gedrags- en/of psychiatrische problematiek. Bij deze doelgroep is het belangrijk dat ze kennis hebben over autisme, maar ook dat ze weten hoe ze met deze doelgroep om moeten gaan en hoe ze in bepaalde situaties moeten handelen. Een professional stelt dat enige basiskennis bij elke vrijwilliger belangrijk is.

5. Algehele conclusies

Dit onderzoek is van start gegaan met als doel zicht te krijgen op het vrijwilligerswerk in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking. Hierover zijn een aantal onderzoeksvragen geformuleerd (zie inleiding). Hieronder zullen allereerst de deelvragen beantwoord worden en tenslotte de hoofdvraag.

Welke taken kunnen de vrijwilligers uitvoeren binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking volgens de professionals en aan welke voorwaarden moeten de vrijwilligers daarbij voldoen?

Voor zowel de taken als de voorwaarden wordt er vrijwel geen onderscheid gemaakt tussen de doelgroepen. Ook binnen de taken is weinig differentiatie. Taken die binnenshuis gedaan worden en taken die niet cliëntgebonden zijn, worden als meest geschikt bevonden voor vrijwilligers. Het begeleiden van activiteiten buitenshuis wordt met name geschikt gevonden voor verwanten die zich als vrijwilliger inzetten. Opvallend is dat sportieve taken als minst geschikte taken worden ervaren, naast verzorgingstaken en het begeleiden naar de tandarts, dokter of ziekenhuis. Sportieve taken worden namelijk door bijna de helft van de vrijwilligers gedaan.

Begeleiders stellen veel eisen aan de vrijwilligers. De meest noodzakelijke voorwaarden hebben betrekking op eigenschappen van de vrijwilliger. De vrijwilligers moeten openstaan voor advies, zich houden aan afspraken, betrouwbaar en geduldig zijn, affiniteit hebben met de doelgroep en geen agressie vertonen.

Begeleiders vinden bovendien niet alle typen vrijwilligers geschikt. Reguliere vrijwilligers en verwant vrijwilligers zijn geschikt om veel taken uit te voeren, daarentegen vinden begeleiders de meeste taken niet geschikt voor cliënten als vrijwilliger. Bij de groep personen met een verstandelijke beperking en gedrags- en/of psychiatrische problematiek zou men vrijwel alleen taken overlaten aan verwanten.

Wat zijn de kenmerken van de vrijwilligers in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en wat zijn hun ervaringen en voorwaarden met betrekking tot het vrijwilligerswerk?

De vrijwilligers in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking zijn vrij homogeen samengesteld: vrouwen van (bijna) gepensioneerde leeftijd die het vrijwilligerswerk doen vanuit altruïstische motieven. Bovendien doen ze al jaren vrijwilligerswerk. De nieuwe groep vrijwilligers die meer kortdurende vrijwilligerswerk willen doen en/of die het werk doen om werkervaring op te doen en omdat het goed op het cv staat, zijn vrijwel niet aanwezig in de organisatie.

De vrijwilligers zijn enigszins tevreden tot tevreden over zowel het vrijwilligerswerk in het algemeen, als ook over de waardering en de communicatie. Desalniettemin zouden er verbeteringen kunnen plaatsvinden in de informatieverschaffing, communicatie, waardering en betrokkenheid. Opvallend is dat de genoemde verbeteringen ook als belangrijke voorwaarden worden gezien voor het doen van vrijwilligerswerk. Ondanks dat de vrijwilligers tevreden zijn, heeft twintig procent van de vrijwilligers wel eens overwogen om te stoppen met vrijwilligerswerk vanwege met name een slecht samenwerking met beroepskrachten of de eigen gezondheid en/of leeftijd.

Welke rol spelen omgevingsfactoren (gesloten instellingsterrein, woningen in een bestaande woonwijk en woningen in een wijk met omgekeerde integratie) in de ervaringen van vrijwilligers (o.a. bejegening, communicatie), in het aantal vrijwilligers en het aantal uren vrijwilligerswerk?

Het aantal vrijwilligers op de locaties blijkt, rekening houdend met het aantal cliënten op de locaties, proportioneel nagenoeg gelijk te zijn. De locatie blijkt echter wel bepalend te zijn voor de ervaringen van de vrijwilligers en het aantal uren vrijwilligerswerk wat er gedaan wordt. De vrijwilligers in de wijk met omgekeerde integratie doen het meeste vrijwilligerswerk en de vrijwilligers op het instellingsterrein het minste. De vrijwilligers in de wijk met omgekeerde integratie vinden het werk ook leuker, voelen zich meer gewaardeerd en bejegend en zijn tevredener dan de vrijwilligers op het instellingsterrein. Ook op andere aspecten zijn vrijwilligers op het instellingsterrein minder positief dan de vrijwilligers op de andere locaties. Ze zijn minder tevreden over de informatieverschaffing en de betrokkenheid bij beslissingen over de cliënt. Ook voelen de vrijwilligers zich het minst van alle vrijwilligers, onderdeel van het team op de locatie waar ze vrijwilligerswerk doen.

Welke rol spelen kenmerken van de personen met een verstandelijke beperking in het aantal vrijwilligers en het aantal uren vrijwilligerswerk?

Het niveau van de verstandelijke beperking en de mate van gedragsproblematiek blijken een rol te spelen in het aantal vrijwilligers. Uit het onderzoek komt naar voren dat de groepen cliënten met een matig verstandelijke beperking en met een ernstig meervoudige beperking de meeste vrijwilligers hebben wat betreft individuele activiteiten. Groepsactiviteiten worden met name gedaan met cliënten met een licht verstandelijke beperking en een matig verstandelijke beperking. Dit zorgt voor een grote groep vrijwilligers bij deze doelgroepen. Cliënten met een verstandelijke beperking en gedrags- en/of psychiatrische problematiek doen vrijwel geen groepsactiviteiten en hebben daarmee ook weinig vrijwilligers. In het aantal uren vrijwilligerswerk zijn geen verschillen gevonden.

Wat is de verwachte toekomstige rol van vrijwilligers binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en hoe verhoudt deze rol zich tot de huidige rol?

Vrijwilligers zijn belangrijk in zorg voor personen met een verstandelijke beperking. Ze zouden een duidelijke positie moeten krijgen in de organisatie. Om in de toekomst voldoende vrijwilligers in te kunnen zetten, zijn zou men nieuwe groepen vrijwilligers moeten rekruteren. Hierbij kan gedacht worden aan cliënten als vrijwilliger, oud medewerkers, stagiaires, ouderen, verwanten als vrijwilligers en vrijwilligers die een structurele vergoeding krijgen. Er moet echter per persoon met een verstandelijke beperking gekeken worden wat voor type vrijwilliger er bij past en welke activiteiten er ondernomen kunnen worden. Vrijwilligerswerk is maatwerk. Dit betekent ook dat op voorhand geen enkele vrijwilliger uitgesloten hoeft te worden.

Daarnaast komt uit de expertmeeting naar voren dat vrijwilligers een belangrijke rol kunnen gaan spelen in het bevorderen van de sociale integratie van de cliënten. Echter, dit wordt niet voor elke cliënt haalbaar geacht. Het risico is dat als op voorhand al bepaald wordt dat sociale integratie niet

haalbaar is, dat er dan ook geen poging wordt ondernomen en dat de cliënt hiermee een kans op sociale integratie wordt ontnomen. Vrijwilligers blijken zich meestal niet bewust van hun rol binnen het bevorderen van de sociale integratie. Hierin ligt een belangrijke taak voor de begeleiders. Zij zijn de verbinding tussen de vrijwilliger en de persoon met een verstandelijke beperking. Echter, niet alle begeleiders lijken zich bewust te zijn van hun rol of hebben handvatten over hoe ze dit moeten uitvoeren.

Wat is de rol van vrijwilligers binnen de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren binnen het vrijwilligerswerk?

Momenteel is de groep vrijwilligers vrij homogeen samengesteld en is er weinig differentiatie in de taken die zij uitvoeren. Verder valt op dat vrijwilligers amper een rol lijken te spelen in het bevorderen van de sociale integratie van personen met een verstandelijke beperking. Desalniettemin staan de directe betrokkenen er wel voor open en zien ze mogelijkheden om vrijwilligers bij een deel van de cliënten hier taken in te laten vervullen.

Uit het onderzoek komen een aantal bevorderende en belemmerende factoren binnen het vrijwilligerswerk naar voren. Bevorderende factoren zijn waardering, goede communicatie en adequate informatieverschaffing. De vrijwilligers willen waardering ervaren en het gevoel hebben welkom te zijn. Om het vrijwilligerswerk goed uit te kunnen voeren zijn goede communicatie met de begeleiders en organisatie en adequate informatieverschaffing noodzakelijk. Belemmerende factoren daarentegen zijn gedrags- en/of psychiatrische problematiek bij de cliënt en een onduidelijk beleid omtrent het vrijwilligerswerk. De verantwoordelijkheid wordt door met name begeleiders te groot geacht om vrijwilligers met cliënten met een verstandelijke beperking en gedrags- en/of psychiatrische problematiek te laten werken, laat staan op pad te laten gaan. Het bevorderen van de sociale integratie wordt ook met name bij deze doelgroep niet haalbaar gevonden. Ten slotte lijkt een onduidelijk beleid omtrent het vrijwilligerswerk ervoor te zorgen dat begeleiders niet weten wat er van hen verwacht wordt en handvatten missen over hoe ze om moeten gaan met vrijwilligers. Daarnaast komt uit het onderzoek naar voren dat er geen duidelijk beleid is over welke nieuwe groepen vrijwilligers aan het werk kunnen in de zorg voor personen met een verstandelijke beperking en over welke rol de vrijwilligers kunnen en mogen spelen in het bevorderen van de sociale integratie.

6. Praktische implicaties

Door het onderzoek is een duidelijker beeld ontstaan over het huidige vrijwilligerswerk. Tevens kwamen er een aantal aandachtspunten naar voren.

- *Rol vrijwilliger.* Als organisatie zou er constant aandacht moeten zijn voor het vrijwilligerswerk en welke rol de vrijwilligers vervullen binnen de organisatie.
- *Visie/beleid van de organisatie met betrekking tot het vrijwilligerswerk.* Door duidelijke kaders op te stellen en handvatten aan te reiken, zorgt ze voor meer duidelijkheid bij de begeleiders. Ze weten dan wat er van hen verwacht wordt. In de visie zou onder andere aandacht moeten zijn voor waardering, communicatie en informatieverschaffing. In de visie van de organisatie over het vrijwilligerswerk zou niet alleen het huidige vrijwilligerswerk onderwerp moeten zijn, maar ook hoe de organisatie om wil gaan met de verschuivingen die momenteel plaatsvinden in het vrijwilligerswerk. Hiermee kan er specifiek gekeken worden naar nieuwe vormen van vrijwilligerswerk.
- *Sociale integratie.* Op het gebied van sociale integratie zou de organisatie duidelijke kaders en handvatten moeten aanbieden waarin onder andere duidelijk wordt hoe de organisatie vrijwilligers wil inzetten om de sociale integratie van de cliënten te bevorderen, maar ook wat de afspraken zijn binnen de organisatie over de verantwoordelijkheid bij probleemsituaties.
- *Werving.* In de werving zou meer aandacht besteed kunnen worden aan nieuwe groepen vrijwilligers, zoals cliënt vrijwilligers en verwant vrijwilligers. Belangrijk is om te onderzoeken wat de succesfactoren zijn, wat de ervaringen zijn van betrokkenen en hoe deze vormen van vrijwilligerswerk zijn opgestart.
- *Goede match tussen vrijwilliger en cliënt.* Een intakeformat dat aandacht besteedt aan de motivatie, hobby's, kwaliteiten en wensen van de vrijwilliger kan helpen om vervolgens snel passende taken te vinden voor de vrijwilliger en een juiste match. Dit veronderstelt wel dat de vrijwilligersvacatures concreet zijn in wat voor vrijwilliger men zoekt. Daarnaast kan er tijdens de intake ook al zicht verkregen worden op de verwachtingen van de vrijwilliger met betrekking tot het werk en de begeleiding. Hierop kan vervolgens zo goed mogelijk aangesloten worden en eventuele onrealistische verwachtingen kunnen zo snel mogelijk bijgesteld worden.
- *Begeleiders.* Begeleiders zijn de spil in het vrijwilligerswerk. Dit beseffen ze over het algemeen nog niet. Om het vrijwilligerswerk te stimuleren en te optimaliseren, zou de organisatie hen meer bewust moeten maken van hun rol en welke mogelijkheden er zijn.
- *Meer kennis.* Om het vrijwilligerswerk en het beleid constant te verbeteren, kan de organisatie bijhouden wat de vrijwilligers doen en inventariseren welke successen er zijn, maar ook welke vrijwilligersrelaties niet goed verlopen. Door inzicht te krijgen in de succes- en faalfactoren kan de werving en begeleiding geoptimaliseerd worden wat in belang is van alle betrokkenen: begeleiders, verwanten, vrijwilligers én vooral de cliënt.

Literatuurlijst

- Boer, A. de & Klerk, M. de (2013). *Informele zorg in Nederland*. Den Haag: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Daal, H. van, Winsemius, A. & Plemper, E. (2005). *Samenwerking tussen vrijwilligers en beroepskrachten: een verkenning*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Dekker, P., Hart, J. de & Faulk, L. (2007). *Toekomstverkenning vrijwillige inzet 2015*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Devilee, J. (2007). Joie de vivre door vrijwilligers in de zorg. In: P. Schnabel (red.). *Veel geluk in 2007* (pp. 77-81). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Devilee, J. (2008). Is de vrijwilliger van de toekomst een professional? *Vrijwillige inzet Onderzocht*, 5(1), 7-15.
- Hustinx, L. (2011). Stijlen van vrijwilligerswerk in Rode kruis – Vlaanderen. empirische verkenning van een nieuw conceptueel kader. In: Boss, Else en Ronald Hetem. *Vrijwillige inzet onderzocht. (Cahier, 2011)*. 43-56.
- Jegermalm, M. & Jeppsson Grassman, E. (2013) Links between informal caregiving and volunteering in Sweden: a 17-year perspective. *European Journal of Social Work*, 16(2), 205-219.
- Plemper, E., Scholten, C., Oudenampsen, D., Overbeek, R. van, Dekker, F. & Visser, G. (2006). *Hoe stevig is het cement? Positie van vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties in de zorg*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut/Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn.
- Rijn Van, M. (2013). *Consultatieversie Concept Wetsontwerp Langdurige Intensieve Zorg (LIZ)*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Rijn Van, M. (2013a). *Kamerbrief hervormingen langdurige zorg: naar een waardevolle toekomst*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Scholten, C. (2011). *Zonder cement geen bouwwerk. Vrijwilligerswerk in de zorg, nu en in de toekomst*. Utrecht: Vilans / Movisie en Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk
- Scholten, C., & Overbeek, R. van (2009). *Een solide basis. Onderzoek naar vrijwilligerswerk en verantwoorde zorg*. Utrecht: Vilans.
- Steen-Kuiphof, M. van der, & Boer, S. de (2014). *De vrijwilliger in beeld: een onderzoek naar de kenmerken, taken en motivatie van vrijwilligers werkzaam op een gesloten instellingsterrein voor mensen met een verstandelijke beperking*. (Masterthesis). Gevonden op <http://scripties.ned.ub.rug.nl/>
- Vanthuyne, T., Verschelden, G. & Bouverne-de Bie, M. (2006). De vrijwilliger of zijn werk. *Vrijwillige Inzet Onderzocht*, 3 (2), 7-15.

Bijlagen

Bijlage 1: vragenlijst begeleiders

Bijlage 2: top 10 meest en minst geschikte taken voor vrijwilligers

Bijlage 3: top 10 meest en minst noodzakelijke voorwaarden voor vrijwilligers

Bijlage 4: vragenlijst vrijwilligers

Bijlage 1. Vragenlijst begeleiders

Beste meneer/mevrouw,

Op dit moment verricht Rijksuniversiteit Groningen in samenwerking met Talant onderzoek naar de rol van vrijwilligers in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Het gaat om het eerste grote vrijwilligersonderzoek in de zorg aan mensen met een verstandelijke beperking. Met dit onderzoek proberen we onder andere meer zicht te krijgen op wat vrijwilligers allemaal zouden kunnen doen en of daaraan ook voorwaarden verbonden zijn. We hopen dat we door het onderzoek het wervingsbeleid kunnen verbeteren en specifieker kunnen gaan zoeken naar vrijwilligers. Met de uitkomsten van dit onderzoek kan Talant de vrijwilligers bovendien beter voorbereiden op het vrijwilligerswerk en ze daarin vervolgens ook beter begeleiden. Het onderzoek gebeurt in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen.

We willen jou als begeleider vragen de bijgevoegde vragenlijst in te vullen, omdat wij denken dat begeleiders het beste kunnen aangeven welke taken vrijwilligers kunnen doen en welke voorwaarden daaraan verbonden zijn. Zou je het invullen zo zorgvuldig mogelijk willen doen en hierbij alleen aan je **persoonlijke situatie en mening** willen denken. Er zijn in deze vragenlijst geen goede of foute antwoorden mogelijk. Het invullen zal circa 15 minuten duren.

Het spreekt vanzelf dat alle antwoorden anoniem worden verwerkt en dat ze alleen gebruikt zullen worden door de onderzoekers van de universiteit. Uiteraard krijgen jullie het rapport als dat klaar is.

Mocht je nog vragen hebben dan kunt u mij bellen (050-3636581) of een e-mail sturen naar Eleonora.Venema@rug.nl.

Bij voorbaat hartelijk dank voor je medewerking.

Allereerst willen we je vragen om een aantal algemene vragen te beantwoorden. Zoals eerder genoemd, de resultaten worden volledig geanonimiseerd. De resultaten zijn niet tot jou terug te leiden.

1. Wat is je geboortjaar?
 - ☐ 19....
2. Wat is je geslacht? (aanvinken/aankruisen wat van toepassing is)
 - ☐ Man
 - ☐ vrouw
3. Hoeveel jaren ben je in dienst van Talant? (aanvinken wat van toepassing is)
 - ☐ Minder dan 1 jaar
 - ☐ 1-2 jaar
 - ☐ 3-5 jaar
 - ☐ 6-10 jaar
 - ☐ Meer dan 10 jaar
4. Welke doelgroep begeleid je op dit moment? (aanvinken wat van toepassing is, meerdere antwoorden mogelijk)
 - ☐ Zwakbegaafd
 - ☐ Licht verstandelijke beperking (LVB)
 - ☐ Matige verstandelijke beperking (MVB)
 - ☐ (zeer) Ernstige verstandelijk beperking (EVB)
 - ☐ Ernstige en Meervoudige beperking (EMB)
5. Is er bij de cliënten op jouw locatie sprake van gedrags- en/of psychiatrische problematiek (IBG/moeilijk verstaanbaar gedrag)?(aanvinken wat van toepassing is)
 - ☐ Ja, bij alle cliënten
 - ☐ Ja, bij een deel van de cliënten (ook vraag 2)
 - ☐ Nee
6. Op welk type locatie werk je op dit moment? (aanvinken wat van toepassing is)
 - ☐ op een instellingsterrein van Talant (De Wissel, Beetsterzwaag)
 - ☐ in een woonwijk of dorp
 - ☐ in een woonwijk met omgekeerde integratie (Maartenswouden, Drachten)
 - ☐ Anders, namelijk.....
7. Werk je op een woning of een dagbestedingslocatie? (aanvinken wat van toepassing is)
 - ☐ Woning
 - ☐ Dagbestedingslocatie
8. Hoeveel uren in de week werk je volgens jouw contract?
 - ☐ uren

In het onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen drie groepen vrijwilligers:

1. **Vrijwilligers zonder een persoonlijke relatie met cliënt voorafgaand aan het vrijwilligerswerk.**

2. **Cliënten als vrijwilliger.** Hiermee worden cliënten bedoeld die tijdens activiteiten of taken een andere cliënt meehelpen die het niet zelfstandig kan. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan een cliënt die wandelt met een cliënt in een rolstoel of het helpen met eten geven. Ook kan het gaan om helpen bij groepsactiviteiten zoals de disco. In alle gevallen hoeft het niet te gaan om cliënten van dezelfde woning.

3. **Verwant als vrijwilliger.** Hierbij gaat het niet om te taken en activiteiten die ze bij hun eigen familielid doen, maar om taken en activiteiten die ze met andere of meerdere cliënten doen.

In hoeverre zouden de drie verschillende type vrijwilligers de volgende taken en activiteiten kunnen doen bij mensen met (mate van verstandelijke beperking waar ze mee werken)? Graag deze vraag beantwoorden voor elke type vrijwilliger.

Er zijn mogelijk voorwaarden aan verbonden en deze kunt u verderop in de vragenlijst invullen.

(1= niet geschikt ; 5 = helemaal geschikt)

Sportieve activiteiten

	Vrijwilliger zonder persoonlijke relatie voorafgaand aan het vrijwilligerswerk					Cliënt als vrijwilliger					Verwant als vrijwilliger				
wandelen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
(duo)fietsen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Zwemmen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Voetballen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Paardrijden	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Activiteiten op locatie

(1= niet geschikt ; 5 = helemaal geschikt)

	Vrijwilliger zonder persoonlijke relatie voorafgaand aan het vrijwilligerswerk					Cliënt als vrijwilliger					Verwant als vrijwilliger				
(ergens) koffie drinken	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
koken/ bakken	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
helpen met computeren	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
met cliënt in tuin werken	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
sjoelen/bingo/biljarten	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Vissen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
knutselen/ schilderen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
muziek luisteren/televisie kijken	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Voorlezen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
sensopathische activiteiten (activiteiten die de zintuigen prikkelen)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
met water spelen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
massage geven	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Snoezelen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
zingen, muziek maken	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Uitjes

(1= niet geschikt ; 5 = helemaal geschikt)

	Vrijwilliger zonder persoonlijke relatie voorafgaand aan het vrijwilligerswerk					Cliënt als vrijwilliger					Verwant als vrijwilliger				
optutclub/ make- up club/creaclub	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
dag uitstapjes	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Client bij vrijwilliger op bezoek	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Winkelen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
naar de kerk	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
naar disco	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
naar ontmoetingscafé	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
naar de kinderboerderij	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
naar bibliotheek, tuincentrum ed.	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
naar voetbalwedstrijd/ toneelavond/ bioscoop	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Overige taken

(1= niet geschikt ; 5 = helemaal geschikt)

	Vrijwilliger zonder persoonlijke relatie voorafgaand aan het vrijwilligerswerk					Cliënt als vrijwilliger					Verwant als vrijwilliger				
huishoudelijke taken	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
koel- en schoonmaakmetingen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
klusjes/ tuinwerkzaamheden	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
verzorging: bv. naar toilet brengen, eten geven, wassen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
kleding kopen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
begeleiden naar tandarts/dokter/ziekenhuis	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
boodschappen doen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
vervoer	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Mis je nog taken en activiteiten die door vrijwilligers gedaan kunnen worden? Ontbreken er bijvoorbeeld taken en activiteiten die bij jullie door vrijwilligers worden gedaan?

- Nee
- Ja, bij vrijwilligers zonder persoonlijke relatie voorafgaan aan het vrijwilligerswerk:
.....
- Ja, bij cliënt als vrijwilliger:.....
- Ja, bij verwant als vrijwilliger:.....

Eigenschappen vrijwilliger

In hoeverre zijn de volgende kenmerken noodzakelijk als een persoon vrijwilligerswerk wil doen bij (mate van verstandelijke beperking waar ze mee werken)? Graag deze vraag beantwoorden voor elke groep vrijwilliger.

(1= niet noodzakelijk; 5= absoluut noodzakelijk)

	Vrijwilliger zonder persoonlijke relatie voorafgaand aan het vrijwilligerswerk					Cliënt als vrijwilliger					Verwant als vrijwilliger				
affiniteit met doelgroep	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
rustig in de omgang	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
geduldig	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
verzorgend	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
flexibel	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
zelfstandig	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
betrouwbaar	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
communicatief vaardig naar de cliënten toe	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
verkeersveilig	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
mobiel (fysiek)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
geen epilepsie	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
geen agressief gedrag	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
staat open voor advies van begeleiders	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
houdt zich aan afspraken	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
kan structuur kunnen bieden	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Staat stevig in de schoenen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Kennis en vaardigheden

Welke van de volgende kennis en vaardigheden zijn noodzakelijk als een persoon vrijwilligerswerk wil doen bij de doelgroep(en) waar jij mee werkt? Graag deze vraag beantwoorden voor elke groep vrijwilliger.

(1= niet noodzakelijk; 5= absoluut noodzakelijk)

	Vrijwilliger zonder persoonlijke relatie voorafgaand aan het vrijwilligerswerk					Cliënt als vrijwilliger					Verwant als vrijwilliger				
kennis over de cliënt (beperkingen en mogelijkheden)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
weten hoe te handelen (bv. bij epilepsie)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
basiskennis over verstandelijke beperkingen en/of psychiatrische stoornissen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
EHBO	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Reanimatiecursus	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Overig

Welke van de overige voorwaarden zijn noodzakelijk als een persoon vrijwilligerswerk wil doen bij de doelgroep(en) waar jij mee werkt? Graag deze vraag beantwoorden voor elke groep vrijwilliger.

(1= niet noodzakelijk; 5= absoluut noodzakelijk)

	Vrijwilliger zonder persoonlijke relatie voorafgaand aan het vrijwilligerswerk					Cliënt als vrijwilliger					Verwant als vrijwilliger				
Verklaring van goed gedrag	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
wekelijks komen	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
bereid om tijd te investeren in het contact	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Open staan voor scholing	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Voorwaarden organisatie

In hoeverre zijn de volgende voorwaarden noodzakelijk om vrijwilligerswerk mogelijk te maken?

(1= niet noodzakelijk; 5= absoluut noodzakelijk)

	Vrijwilliger zonder persoonlijke relatie voorafgaand aan het vrijwilligerswerk					Cliënt als vrijwilliger					Verwant als vrijwilliger				
er moet altijd een begeleider bij zijn	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
taak mag geen zware verantwoordelijkheid zijn voor de vrijwilliger	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
er moet geld hierin geïnvesteerd worden	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Er moet tijd geïnvesteerd worden hierin	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

Mis je nog voorwaarden die verbonden zijn aan het vrijwilligerswerk?

- ☐ Nee
- ☐ Ja, bij vrijwilligers zonder persoonlijke relatie voorafgaan aan het vrijwilligerswerk:
.....
- ☐ Ja, bij cliënt als vrijwilliger:.....
- ☐ Ja, bij verwant als vrijwilliger:.....

Vrijwilligerswerk bij Talant

Ten slotte hebben we nog enkele vragen over het vrijwilligerswerk bij Talant. Zou je de onderstaande vragen willen beantwoorden?

Geef op een schaal van 1 tot 10 aan in hoeverre u iemand zou adviseren om vrijwilligerswerk te doen bij Talant (1= helemaal niet; 10 = helemaal wel)

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Wat moet er verbeterd worden zodat het cijfer hoger wordt?

--

Hoe vaak staat vrijwilligerswerk op de agenda bij werkoverleg?

- ☐ Altijd
- ☐ Regelmatig
- ☐ Soms
- ☐ Nooit

In hoeverre ben je tevreden met de frequentie waarop vrijwilligerswerk tijdens werkoverleggen besproken wordt?

Helemaal niet tevreden				Helemaal wel tevreden
1	2	3	4	5

De volgende stellingen gaan over de organisatie en over het begeleiden van vrijwilligers. Wil je aangeven in hoeverre je het (on)eens bent met de stellingen?

Ik weet wat vanuit de organisatie verwacht wordt van mij met betrekking tot vrijwilligerswerk.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik heb voldoende handvatten gekregen om vrijwilligers adequaat te kunnen begeleiden.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik heb voldoende kennis en vaardigheden om vrijwilligers te begeleiden.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik ben in staat om vrijwilligers te begeleiden in hun werk.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik heb voldoende tijd om vrijwilligers te begeleiden.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Mijn teamleider stimuleert mij om vrijwilligers actief te betrekken bij de zorg aan cliënten.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik vind dat in mijn team er meer aandacht besteed moet worden aan de inzet van vrijwilligers.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Binnen mijn team zijn heldere afspraken over hoe we vrijwilligers inzetten.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

De volgende stellingen gaan over jouw mening over het vrijwilligerswerk binnen de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Zou je willen aangeven in hoeverre je het (on)eens bent met de stellingen?

Ik vind het belangrijk dat vrijwilligers activiteiten ondernemen met cliënten.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik vind dat de inzet van vrijwilligers een positieve bijdrage levert aan het leven van de cliënt.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik vind dat de inzet van vrijwilligers begeleiders ontlast van een aantal taken/werkzaamheden.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik vind dat de inzet van vrijwilligers een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van de zorg en ondersteuning.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik zie de vrijwilliger als een volwaardige collega.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik zie de inzet van vrijwilligers als een bedreiging voor mijn eigen baan.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik vind dat vrijwilligers te veel de leuke activiteiten van begeleiders over nemen.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Ik denk dat verwanten van cliënten positief zijn over het inzetten van vrijwilligers.

Helemaal mee oneens				Helemaal mee eens
1	2	3	4	5

Dit is het einde van de vragenlijst.

Heel hartelijk bedankt voor jouw medewerking en tijd!

Heb je nog aanvullend commentaar? Dan kun je dit hieronder opschrijven:

Voor vragen kun je bovendien mailen naar Eleonora.Venema@rug.nl

Bijlage 2: top 10 meest en minst geschikte taken voor vrijwilligers

Reguliere vrijwilligers

Top tien meest geschikte taken voor reguliere vrijwilligers per doelgroep.

	LVB	MVB	EVb	EMB	IBG
1	Muziek luisteren/tv kijken	Voorlezen	Muziek maken/zingen	Muziek maken/zingen	Klusjes/tuin-werkzaamheden
2	Klusjes/tuin-werkzaamheden	Muziek luisteren/tv kijken	Muziek luisteren/tv kijken	Voorlezen	Huishoudelijke taken
3	Knutselen/schilderen	Muziek maken/zingen	Voorlezen	Muziek luisteren/tv kijken	Muziek maken/zingen
4	Sjoelen/bingo/biljart	Koffie drinken	Koken/bakken	Wandelen	Muziek luisteren/tv kijken
5	In de tuin	Knutselen/schilderen	Wandelen	Optutclub/make-upclub/creaclub	Voorlezen
6	Koffie drinken	Koken/bakken	Knutselen/schilderen	Sensopathische activiteiten	Met water spelen
7	Computeren	Optutclub/make-upclub/creaclub	Huishoudelijke taken	Met water spelen	Sjoelen/bingo/biljart
8	Koken/bakken	Boodschappen doen	Klusjes/tuin-werkzaamheden	Koken/bakken	Knutselen/schilderen
9	Tuincentrum/bibliotheek	Huishoudelijke taken	Met water spelen	Huishoudelijke taken	Koken/bakken
10	Kerk	Kerk	Koffie drinken	Snoezelen	Sensopathische activiteiten
	Muziek maken/zingen	Sjoelen/bingo/biljart		Kerk	

Top tien minst geschikte taken voor reguliere vrijwilligers per doelgroep.

	LVB	MVB	EVb	EMB	IBG
1	Massage geven	Verzorging	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Verzorging	Tandarts/dokter /ziekenhuis
2	Verzorging	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Verzorging	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Verzorging
3	Snoezelen	Massage geven	Vissen	Voetballen	Zwemmen
4	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Zwemmen	Bioscoop/toneel avond/ voetbalwedstrijd	Kleding kopen	Massage geven
5	Paardrijden	Voetballen	Massage geven	Vissen	Client bij vrijwilliger op bezoek
6	Koel- en schoonmaak metingen	Paardrijden	Kleding kopen	Client bij vrijwilliger op bezoek	Winkelen
7	Sensopathische activiteiten	Snoezelen	Zwemmen	Vervoer	Bioscoop/toneel avond/ voetbalwedstrijd
8	Voetballen	Kleding kopen	Voetballen	Zwemmen	Vissen
9	Met water spelen	Sensopathische activiteiten	Paardrijden	Paardrijden	Voetballen
10	Zwemmen	Koel- en schoonmaakmet ingen	Computeren	Computeren	Paardrijden

Client als vrijwilliger

Top tien meest geschikte taken voor cliënten als vrijwilliger per doelgroep.

	LVB	MVB	EVB	EMB	IBG
1	Muziek luisteren/tv kijken	Muziek luisteren/tv kijken	Muziek luisteren/tv kijken	Muziek luisteren/tv kijken	Klusjes/tuin- werkzaamheden
2	Muziek maken/zingen	Muziek maken/zingen	Muziek maken/zingen	Voorlezen	Muziek maken/zingen
3	Sjoelen/bingo/ biljart	Sjoelen/bingo/ biljart	Voorlezen	Muziek maken/zingen	Huishoudelijke taken
4	Knutselen/ schilderen	Knutselen/ schilderen	Knutselen/ schilderen	Huishoudelijke taken	Muziek luisteren/tv kijken
5	Voorlezen	In de tuin	Huishoudelijke taken	Knutselen/ schilderen	Voorlezen
6	In de tuin	Voorlezen	Sjoelen/bingo/ biljart	Sjoelen/bingo/ biljart	Knutselen/ schilderen
7	Computeren	Huishoudelijke taken	Klusjes/tuin- werkzaamheden	Klusjes/tuin- werkzaamheden	Sjoelen/bingo/ biljart
8	Koffie drinken	Ontmoetings- café	In de tuin	Met water spelen	Met water spelen
9	Disco	Optutclub/ make-upclub/ creaclub	Optutclub/ make-upclub/ creaclub	Sensopathische activiteiten	Optutclub/ make-upclub/ creaclub
10	Optutclub/ make-upclub/ creaclub	Klusjes/tuin- werkzaamheden	Met water spelen	Optutclub/ make-upclub/ creaclub	Koffie drinken

Top tien minst geschikte taken voor cliënten als vrijwilliger per doelgroep

	LVB	MVB	EVB	EMB	IBG
1	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Verzorging	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Tandarts/dokter /ziekenhuis
2	Verzorging	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Verzorging	Vervoer	Verzorging
3	Paardrijden	Kleding kopen	Vervoer	Kleding kopen	Zwemmen
4	Massage geven	Vervoer	Massage geven	Verzorging	Vervoer
5	Zwemmen	Zwemmen	Zwemmen	Zwemmen	Paardrijden
6	Kleding kopen	Paardrijden	Paardrijden	Fietsen	Bioscoop/ toneelavond/ voetbalwedstrijd
7	Vervoer	Massage geven	Kleding kopen	Bioscoop/ toneelavond/ voetbalwedstrijd	Massage geven
8	Snoezelen	Daguitstapjes	Winkelen	Winkelen	Daguitstapjes
9	Koel- en schoonmaak metingen	Koel- en schoonmaak metingen	Daguitstapjes	Paardrijden	Kleding kopen
10	Fietsen	Fietsen	Bioscoop/ toneelavond/ voetbalwedstrijd	Client bij vrijwilliger op bezoek	Winkelen
	Voetballen				

Verwanten als vrijwilliger

Top tien meest geschikte taken voor verwanten als vrijwilliger per doelgroep

	LVB	MVB	EVb	EMB	IBG
1	Kleding kopen	Koffie drinken	Muziek maken/zingen	Muziek luisteren/tv kijken	Kleding kopen
2	Vervoer	Muziek maken/zingen	Kleding kopen	Muziek maken/zingen	Boodschappen doen
3	Muziek luisteren/tv kijken	Koken/bakken	Muziek luisteren/tv kijken	Voorlezen	Koffie drinken
4	Koffie drinken	Voorlezen	Klusjes/ tuin-werkzaamheden	Kinderboerderij	Huishoudelijke taken
5	Bioscoop/ toneelavond/ voetbalwedstrijd	Kinderboerderij	Koffie drinken	Wandelen	Kinderboerderij
6	Tuincentrum/ bibliotheek	Daguitstapjes	Kinderboerderij	Koffie drinken	Muziek maken/zingen
7	Ontmoetings-café	Muziek luisteren/ tv kijken	Daguitstapjes	Kerk	Muziek luisteren/tv kijken
8	Winkelen	Knutselen/ schilderen	Boodschappen doen	Daguitstapjes	Vervoer
9	Sjoelen/bingo/ biljart	Tuincentrum/bib liotheek	Kerk	Optutclub/ make-upclub /creaclub	Tuincentrum/bib liotheek
10	Kerk	Kerk	Wandelen	Disco	Met water spelen
	Klusjes/tuin-werkzaamheden boodschappen doen	Optutclub/ make-upclub / creaclub	Huishoudelijke taken	Ontmoetings-café, tuincentrum en bibliotheek	

Top tien minst geschikte taken voor verwanten als vrijwilliger per doelgroep.

	LVB	MVB	EVB	EMB	IBG
1	Massage geven	Verzorging	Verzorging	Voetballen	Massage geven
2	Verzorging	Paardrijden	Vissen	Vissen	Vissen
3	Snoezelen	Voetballen	Koel- en schoonmaak metingen	Computeren	Computeren
4	Koel- en schoonmaak metingen	Zwemmen	Massage geven	Sjoelen/bingo/ biljart	Zwemmen
5	Met water spelen	Massage geven	Paardrijden	Koel- en schoonmaak metingen	Voetballen
6	Paardrijden	Koel- en schoonmaak metingen	Voetballen	Verzorging	Paardrijden
7	Sensopathische activiteiten	Snoezelen	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Paardrijden	Verzorging
8	Voetballen	Fietsen	Computeren	Zwemmen	Tandarts/dokter / ziekenhuis
9	Zwemmen	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Bioscoop/ toneelavond/ voetbalwedstrijd	In de tuin	Koel- en schoonmaak metingen
10	Fietsen	Computeren	Zwemmen	Tandarts/dokter /ziekenhuis	Optutclub/ make up club/creaclub Bioscoop/toneel avond/ voetbalwedstrijd

Bijlage 3: Top 10 meest en minst noodzakelijke voorwaarden voor vrijwilligers

Reguliere vrijwilliger

Top 10 meest noodzakelijke voorwaarden voor reguliere vrijwilligers.

	LVB	MVB	EVB	EMB	IBG
1	Openstaan voor advies	Geen agressie	Geen agressie	Houdt zich aan afspraken	Houdt zich aan afspraken
2	Houdt zich aan afspraken	Verkeersveilig	Houdt zich aan afspraken	Betrouwbaar	Geen agressie
3	Betrouwbaar	Houdt zich aan afspraken	Openstaan voor advies	Verkeersveilig	Betrouwbaar
4	Verkeersveilig	Openstaan voor advies	Verkeersveilig	Openstaan voor advies	Openstaan voor advies
5	Affiniteit met doelgroep	Betrouwbaar	Betrouwbaar	Geen agressie	Affiniteit met doelgroep
6	Communicatief vaardig	Affiniteit met doelgroep	Affiniteit met doelgroep	Affiniteit met doelgroep	Kan structuur bieden
7	Geduldig	Communicatief vaardig	Weten hoe te handelen	Geduldig	Verkeersveilig
8	Kennis cliënt	Staat stevig in de schoenen	Verklaring van Goed Gedrag	Mobiel	Geduldig
9	Kan structuur bieden	Verklaring van Goed Gedrag	Geduldig	Zelfstandig	Staat stevig in de schoenen
10	Stevig in schoenen staan, Verklaring van goed gedrag	Zelfstandig	Tijd investeren	Weten hoe te handelen	Verklaring van Goed Gedrag

Top 10 minst noodzakelijke voorwaarden voor reguliere vrijwilligers.

	LVB	MVB	EVB	EMB	IBG
1	Wekelijks komen	Altijd een begeleider in de buurt zijn	Altijd een begeleider in de buurt zijn	Wekelijks komen	Geld investeren
2	Reanimatiecursus	Wekelijks komen	Wekelijks komen	Openstaan voor aanvullende scholing	reanimatiecursus
3	Altijd een begeleider in de buurt zijn	Reanimatiecursus	reanimatiecursus	Reanimatiecursus	Wekelijks komen
4	Verzorgend	Openstaan voor aanvullende scholing	Openstaan voor aanvullende scholing	EHBO	Altijd een begeleider in de buurt zijn
5	Geld investeren	EHBO	Geld investeren	Altijd een begeleider in de buurt zijn	EHBO
6	EHBO	Geld investeren	Geen zware verantwoordelijkheid	Geld investeren	Openstaan voor aanvullende scholing
7	Openstaan voor aanvullende scholing	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	Flexibel	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	Verzorgend
8	Geen epilepsie	Verzorgend	EHBO	Geen epilepsie	Geen zware verantwoordelijkheid
9	Bereid om tijd te investeren	Mobiel	Verzorgend	Geen zware verantwoordelijkheid	Geen epilepsie
10	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	Rustig in de omgang	Geen epilepsie	Staat stevig in de schoenen	Mobiel

Client als vrijwilliger

Top 10 meest noodzakelijke voorwaarden voor cliënten als vrijwilliger

	LVB	MVB	EVB	EMB	IBG
1	Houdt zich aan afspraken	Openstaan voor advies	Geen agressie	Geen agressie	Houdt zich aan afspraken
2	Geen agressie	Houdt zich aan afspraken	Verkeersveilig	Betrouwbaar	Geen agressie
3	Openstaan voor advies	Geen agressie	Houdt zich aan afspraken	Verkeersveilig	Betrouwbaar
4	Verkeersveilig	Verkeersveilig	Betrouwbaar	Openstaan voor advies	Openstaan voor advies
5	Rustig in de omgang	Betrouwbaar	Geen zware verantwoordelijkheid	Houdt zich aan afspraken	Geduldig
6	Stevig in de schoenen staan	Geen zware verantwoordelijkheid	Openstaan voor advies	Geduldig	Affiniteit met doelgroep
7	Affiniteit met doelgroep	Geduldig	Tijd investeren	Affiniteit met doelgroep	Rustig in de omgang
8	Geduldig	flexibel	Rustig in de omgang	Altijd een begeleider in de buurt zijn	Geen zware verantwoordelijkheid
9	Betrouwbaar	Zelfstandig	Geduldig	Zelfstandig	staat stevig in de schoenen
10	Geen epilepsie Communicatief vaardig, structuur bieden	Rustig in de omgang Affiniteit met de doelgroep	Geen epilepsie	Rustig in de omgang Mobiel	Verkeersveilig

Top 10 minst noodzakelijke voorwaarden voor cliënten als vrijwilliger.

	LVB	MVB	EVB	EMB	IBG
1	Reanimatie-cursus	Reanimatie-cursus	Wekelijks komen	Openstaan voor aanvullende scholing	Geld investeren
2	Wekelijks komen	EHBO	Reanimatie-cursus	Wekelijks komen	Wekelijks komen
3	Verzorgend	Openstaan voor aanvullende scholing	Openstaan voor aanvullende scholing	EHBO	Reanimatie-cursus
4	EHBO	Wekelijks komen	EHBO	Reanimatie-cursus	Openstaan voor aanvullende scholing
5	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	EHBO
6	Openstaan voor aanvullende scholing	Geld investeren	Geld investeren	Geld investeren	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen
7	Weten hoe te handelen	Bereid om tijd te investeren in contact	Verzorgend	Weten hoe te handelen	Weten hoe te handelen
8	Geld investeren	Weten hoe te handelen	Kan structuur bieden	Kennis over cliënt	Verklaring van Goed Gedrag
9	Bereid om tijd te investeren in contact	Kennis over cliënt	Flexibel	Bereid om tijd te investeren in contact	Kennis over cliënt
10	Verklaring van goed gedrag	Verzorgend	Kennis over cliënt	Verklaring van goed gedrag	Bereid om tijd te investeren in contact
			Communicatief vaardig		

Verwanten als vrijwilliger

Top 10 meest noodzakelijke voorwaarden voor verwanten als vrijwilliger.

	LVB	MVB	EVb	EMB	IBG
1	Geen agressie	Houdt zich aan afspraken	Verkeersveilig	Geen agressie	Houdt zich aan afspraken
2	Openstaan voor advies	Geen agressie	Betrouwbaar	Betrouwbaar	Geen agressie
3	Verkeersveilig	Verkeersveilig	Geen agressie	Houdt zich aan afspraken	Betrouwbaar
4	Betrouwbaar	Betrouwbaar	Weten hoe te handelen	Verkeersveilig	Openstaan voor advies
5	Geduldig	Openstaan voor advies	Houdt zich aan afspraken	Openstaan voor advies	Verkeersveilig
6	Flexibel	Zelfstandig	Openstaan voor advies	Geduldig	Kan structuur bieden
7	Communicatief vaardig	Communicatief vaardig	Zelfstandig	Zelfstandig	Staat stevig in de schoenen
8	Staat stevig in de schoenen	Staat stevig in de schoenen	Affiniteit met doelgroep	Mobiel	Geduldig
9	Zelfstandig	Flexibel	Geduldig	Affiniteit met doelgroep	Affiniteit met doelgroep
10	Rustig in de omgang Kan structuur bieden	Weten hoe te handelen Affiniteit met de doelgroep, geen epilepsie, structuur bieden	Tijd investeren	Kennis over cliënt	Communicatief vaardig

Top 10 minst noodzakelijke voorwaarden voor verwanten als vrijwilliger.

	LVB	MVB	EVB	EMB	IBG
1	Wekelijks komen	Altijd een begeleider in de buurt zijn	Altijd een begeleider in de buurt zijn	Wekelijks komen	Geld investeren
2	Altijd een begeleider in de buurt zijn	Wekelijks komen	Wekelijks komen	Openstaan voor aanvullende scholing	Wekelijks komen
3	Reanimatie-cursus	Reanimatie-cursus	Geld investeren	Altijd een begeleider in de buurt zijn	Openstaan voor aanvullende scholing
4	Openstaan voor aanvullende scholing	Geld investeren	Openstaan voor aanvullende scholing	Reanimatie-cursus	Altijd een begeleider in de buurt zijn
5	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	Openstaan voor aanvullende scholing	Reanimatie-cursus	EHBO	Reanimatie-cursus
6	Geld investeren	EHBO	EHBO	Geld investeren	EHBO
7	EHBO	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	Geen zware verantwoordelijkheid	Geen zware verantwoordelijkheid	Geen zware verantwoordelijkheid
8	Verklaring van goed gedrag	Verzorgend	Flexibel	Bereid om tijd te investeren in contact	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen
9	Weten hoe te handelen	Verklaring van Goed Gedrag	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	Verklaring van goed gedrag	Verklaring van Goed Gedrag
10	Geen zware verantwoordelijkheid Bereid om tijd te investeren	Rustig in de omgang Kennis over cliënt	Geen epilepsie	Basiskennis VB en/of psych. Stoornissen	Verzorgend

Bijlage 4. Vragenlijst vrijwilligers

Groningen, december 2014

Geachte heer/mevrouw,

In opdracht van de Rijksuniversiteit Groningen en Talant wordt onderzoek gedaan naar vrijwilligerswerk binnen de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. De komende jaren zal er naar alle waarschijnlijkheid een steeds grotere beroep worden gedaan op vrijwilligers en verwanten. Om op een effectieve wijze vrijwilligers te werven is het van belang om meer te weten te komen over de motivatie van vrijwilligers, welke taken/activiteiten zij uitvoeren en wat er verbeterd kan worden. Met de uitkomsten van dit onderzoek kan het wervingsbeleid van Talant verbeterd worden en kan er specifiek naar vrijwilligers gezocht worden. Hopelijk kan dit ervoor zorgen dat nog meer cliënten een vrijwilliger krijgen die goed bij hen past en die veel plezier en voldoening uit dit contact kan halen.

Voor ons onderzoek willen wij u vragen om een korte vragenlijst in te vullen. Het invullen kost niet meer dan vijf tot tien minuten. Uw antwoorden zullen anoniem worden verwerkt.

U kunt de vragenlijst met de bijgevoegde envelop retour zenden. Een postzegel is niet nodig.

Zou u de vragenlijst willen invullen voor 9 januari 2015?

Bij voorbaat dank voor uw medewerking.

Met vriendelijke groeten,
mede namens Prof. Dr. C. Vlaskamp en Prof. Dr. S. Otten,

Eleonora Venema

Onderzoeker Rijksuniversiteit Groningen

Eleonora.Venema@rug.nl | tel. : 050-3636581

Allereerst willen we u enkele algemene vragen stellen. Zoals eerder vermeld zullen de antwoorden volledig anoniem verwerkt worden. Met deze vragen willen wij een goed beeld krijgen van de vrijwilligers in de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking. Bovendien willen we kijken of er mogelijke verschillen met in andere domeinen bijvoorbeeld vrijwilligers in de ouderenzorg.

1. Wat is uw geslacht?

- ☐ man
- ☐ vrouw

2. Wat is uw leeftijd?

... jaar

3. Wat is uw hoogst genoten opleiding?

- ☐ Basis onderwijs
- ☐ VMBO
- ☐ MAVO
- ☐ HAVO
- ☐ VWO
- ☐ MBO
- ☐ LTS/ Huishoudschool
- ☐ HBO
- ☐ WO

4. Hoe ziet uw werksituatie er uit?

- ☐ geen betaalde baan
- ☐ parttime baan
- ☐ fulltime baan
- ☐ gepensioneerd
- ☐ student

5a. Heeft u een familielid met een verstandelijke beperking?

- ☐ ja, maar mijn familielid woont niet bij Talant
- ☐ ja, mijn kind/broer of zus/neef of nicht/ verdere familielid* met een verstandelijke beperking woont bij Talant (*graag doorstrepen wat niet van toepassing is*)
- ☐ nee

Vrijwilligerswerk

De volgende vragen gaan over de locatie, duur en frequentie van het vrijwilligerswerk wat u doet.

6. Op welke locatie doet u vrijwilligerswerk?

- ☐ Instellingsterrein De Wissel in Beetsterzwaag
- ☐ Locatie in Burgum
- ☐ Wijk Maartenswouden in Drachten (omgekeerde integratie)
- ☐ Locatie in Drachten (maar buiten wijk Maartenswouden)
- ☐ Anders, namelijk.....

7. Hoe lang is de reistijd van uw huis naar de locatie waar u vrijwilligerswerk doet?

..... minuten

8. Hoe lang bent u al vrijwilliger binnen de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking?
(wanneer u minder dan een jaar vrijwilliger bent vult u 0 jaar in)

... jaar

9. Hoeveel uren per maand besteed u aan vrijwilligerswerk?

... uur per maand

10. Aan hoeveel cliënten is uw vrijwilligerswerk verbonden?

- ☐ geen
- ☐ één cliënt
- ☐ twee cliënten
- ☐ drie cliënten
- ☐ meer dan drie cliënten, namelijk cliënten

11. Heeft u een vrijwilligerscontract bij Talant?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Taken en activiteiten

De volgende vragen gaan de taken en activiteiten die u doet als vrijwilliger.

12. Uit welke taken en activiteiten bestaat het vrijwilligerswerk wat u doet? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ wandelen / fietsen / zwemmen / paardrijden / fitnessen / overige sportieve activiteiten *
- ☐ spelletjes doen / muziek luisteren / televisie kijken / puzzelen / knutselen /(voor)lezen *
- ☐ koken / bakken *
- ☐ naar de kerk gaan
- ☐ uitjes, zoals naar de kinderboerderij, op terras zitten, winkelen, bibliotheek, speltheek
- ☐ op vakantie gaan
- ☐ helpen bij Muziek / disco / ontmoetingscafé / Passiflora / Naturij / optutclub *
- ☐ met een groep bingo spelen/ sjoelen / biljarten *
- ☐ cliënt bij u thuis op bezoek
- ☐ naar kapper / tandarts / dokter/ ziekenhuis brengen of begeleiden*
- ☐ kleding kopen
- ☐ vervoer
- ☐ verzorgingstaken, zoals helpen bij toiletgang, eten geven, helpen bij aan- en uitkleden
- ☐ klusjes / huishoudelijke taken / tuinieren *
- ☐ Anders, namelijk.....

* doorhalen wat niet van toepassing is

13. Hoe zijn deze taken en activiteiten tot stand gekomen?

- ☐ Ik heb de taken en activiteiten zelf bedacht
- ☐ De taken en activiteiten waren al bedacht
- ☐ Ik heb samen met de begeleiders deze taken en activiteiten bedacht
- ☐ Ik heb samen met de verwanten en/of cliënt deze taken en activiteiten bedacht
- ☐ Ik heb samen met de begeleiders, verwanten (en/of cliënt) deze taken en activiteiten bedacht

14. Is aan u wel eens de vraag gesteld of u andere of extra taken of activiteiten wilde doen?

- ☐ Nee
- ☐ Ja, alleen andere taken of activiteiten
- ☐ Ja, alleen extra taken of activiteiten
- ☐ Ja, zowel andere als extra taken of activiteiten

15. Welke andere taken of activiteiten zou u wel willen doen? (Meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ wandelen / fietsen / zwemmen / paardrijden / fitnessen / overige sportieve activiteiten *
- ☐ spelletjes doen / muziek luisteren / televisie kijken / puzzelen / knutselen / (voor)lezen *
- ☐ koken / bakken *
- ☐ naar de kerk gaan
- ☐ uitjes, zoals naar de kinderboerderij, op terras zitten, winkelen, bibliotheek, speltheek
- ☐ op vakantie gaan
- ☐ helpen bij Muziek / disco / ontmoetingscafé / Passiflora / Naturij / optutclub *
- ☐ met een groep bingo spelen/ sjoelen / biljarten *
- ☐ cliënt bij u thuis op bezoek
- ☐ naar kapper / tandarts / dokter/ ziekenhuis brengen of begeleiden*
- ☐ kleding kopen
- ☐ vervoer
- ☐ verzorgingstaken, zoals helpen bij toiletgang, eten geven, helpen bij aan- en uitkleden
- ☐ huishoudelijke taken / klusjes / tuinieren *
- ☐ Anders, namelijk.....
- ☐ Ik zou geen andere taken of activiteiten willen doen

* doorhalen wat niet van toepassing is

Motivatie

De volgende vragen gaan over uw motivatie om vrijwilligerswerk te doen en om dit te blijven doen.

16. Wat was uw drijfveer om dit vrijwilligerswerk te gaan doen?

(1 = helemaal niet van toepassing; 5 = helemaal van toepassing)

	Helemaal niet van toepassing				Helemaal van toepassing
Ik doe het vanuit mijn geloof/levensovertuiging	1	2	3	4	5
Ik doe het omdat het leuk werk is	1	2	3	4	5
Ik zie het als een uitdaging om te doen	1	2	3	4	5
Ik wil graag mensen helpen	1	2	3	4	5
Ik doe het omdat de cliënt het nodig heeft	1	2	3	4	5
Ik doe het voor de uitbreiding van mijn eigen sociaal netwerk	1	2	3	4	5
Ik doe het om werkervaring op te doen	1	2	3	4	5
Ik doe het om mezelf te ontwikkelen	1	2	3	4	5
Ik doe het omdat het goed staat op mijn CV	1	2	3	4	5
Ik doe het omdat het goed aansluit bij mijn interesses en vaardigheden	1	2	3	4	5
Ik doe het omdat ik vanuit een instantie (bv. UWV) verplicht wordt	1	2	3	4	5
anders, namelijk	1	2	3	4	5

17. Hoe ervaar t u het vrijwilligerswerk op dit moment?

(1 = helemaal niet van toepassing; 5 = helemaal van toepassing)

	Helemaal niet van toepassing				Helemaal van toepassing
Ik voel mij erkend/gewaardeerd	1	2	3	4	5
Het geeft mij voldoening	1	2	3	4	5
Ik heb een positieve relatie met de cliënt	1	2	3	4	5
Ik vind het leuk om te doen	1	2	3	4	5
Ik kan mezelf blijven ontplooien/ontwikkelen	1	2	3	4	5
Ik voel me vaak hulpeloos	1	2	3	4	5
Ik vind het zwaar werk	1	2	3	4	5
Ik weet soms niet goed wat ik moet doen	1	2	3	4	5
anders, namelijk	1	2	3	4	5

18. Aan welke voorwaarde(n) moet het vrijwilligerswerk voldoen zodat u dit vrijwilligerswerk blijft doen? Denk bijvoorbeeld aan omstandigheden op de locatie, communicatie met u, scholing, vergoeding, aandacht vanuit de organisatie.

--

Communicatie

De volgende stellingen gaan over de communicatie tussen uzelf en de organisatie/begeleiders. Zou u willen aangeven in hoeverre u het (on)eens bent met de stellingen?

19. Ik kreeg voldoende informatie over de cliënt voorafgaand aan het vrijwilligerswerk.

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

20. De communicatie tussen de begeleiders en mij verloopt goed.

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

21. Ik word goed op de hoogte gehouden van veranderingen in de situatie van de cliënt(en).

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

22. Ik word goed op de hoogte gehouden over de gezondheid van de cliënt(en).

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

23. Ik word altijd op tijd geïnformeerd als gemaakte afspraken niet door kunnen gaan.

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

24. Ik word voldoende betrokken bij beslissingen rondom de cliënt(en).

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

25. Met vragen kan ik altijd terecht bij de begeleiders.

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

Waardering/ bejegening

De volgende vragen gaan over de waardering en de bejegening die u ervaart bij het doen van het vrijwilligerswerk. Zou u aan willen geven in hoeverre u het (on)eens bent met de stellingen?

26. Als ik op de locatie kom voor vrijwilligerswerk dan voel ik me altijd welkom.

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

27. De begeleiders waarderen mij als vrijwilliger.

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

28. De organisatie waardeert mij als vrijwilliger.

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

29. In mijn werkzaamheden word ik altijd serieus genomen door de begeleiders.

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

30. Ik voel mij onderdeel van het team op de locatie.

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

31. Mijn mening wordt gerespecteerd door de begeleiders.

Helemaal mee oneens	Mee oneens	Noch eens/noch oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
☐	☐	☐	☐	☐

Tevredenheid

De volgende vragen gaan over uw tevredenheid en de verbeterpunten met betrekking tot het vrijwilligerswerk wat u nu doet.

32. Op een schaal van 1 tot 10, hoe tevreden bent u met het vrijwilligerswerk wat u nu doet? (1= helemaal niet tevreden, 10 = uitermate tevreden)

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

33. Wat moet er verbeterd worden zodat het cijfer hoger wordt?

--

34. Hebt u wel eens overwogen te stoppen met vrijwilligerswerk?

- ☐ ik heb dit nog niet overwogen
- ☐ ik heb dit al wel eens overwogen

35. In hoeverre zouden de volgende aspecten reden kunnen zijn om te overwegen om te stoppen met vrijwilligerswerk als u ze zou ervaren(hoeft niet op dit moment te zijn)?

	Helemaal niet				Helemaal wel
onderwaardering/ondankbaarheid	1	2	3	4	5
slechte samenwerking met beroepskrachten	1	2	3	4	5
weinig/geen communicatie	1	2	3	4	5
overbelasting door uitbreiding van taken	1	2	3	4	5
geen goede balans tussen vrijwilligheid en verplichting	1	2	3	4	5
moeilijke relatie met de cliënt	1	2	3	4	5
afscheid of overlijden van cliënt	1	2	3	4	5
eigen leeftijd/gezondheid	1	2	3	4	5
anders, namelijk.....	1	2	3	4	5

Regelingen organisatie

De volgende vragen gaan over regelingen die Talant heeft met betrekking tot het vrijwilligerswerk, zoals aansprakelijkheid, onkostenvergoeding en beloning(en). We zijn erg benieuwd naar uw mening en ervaringen.

36. In hoeverre maakt u zich zorgen over de aansprakelijkheid als er iets gebeurt tijdens het vrijwilligerswerk?

Helemaal niet				Helemaal wel
1	2	3	4	5

37. Krijgt u onkostenvergoeding?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Soms

38. In hoeverre bent u tevreden hiermee?

Helemaal niet				Helemaal wel
1	2	3	4	5

39. Welke vorm(en) van beloning ontvangt u vanuit Talant voor uw inzet als vrijwilliger? (Meerdere antwoorden zijn mogelijk)

- ☐ kerstpakket
- ☐ uitje/feestje/etentje
- ☐ kaartje
- ☐ presentje
- ☐ complimenten/positief feedback
- ☐ anders, namelijk.....
- ☐ geen

Dit is het einde van de vragenlijst. Heel hartelijk bedankt voor uw medewerking en tijd!
Heeft u nog aanvullend commentaar? Dan kunt u dit hieronder opschrijven:

Als u nog vragen heeft dan kunt u die mailen naar Eleonora.Venema@rug.nl of u kunt telefonisch contact opnemen (050-3636581).